

Cultura de proximitat

Ateneus

NÚM. 35 / MARÇ 2025 / 8 € / Federació d'Ateneus de Catalunya

MONT PLANS

Entrevista a Amics per a la UNESCO de Barcelona

«EL TEATRE, PER MI, ÉS AMOR I COMPROMÍS»

- **LA CULTURA POPULAR A LA PREMSA**
Reptes i oportunitats perquè els mitjans de comunicació donin més i millor cobertura a les expressions de cultura popular
- **ENTREVISTA A JOSEP MARIA POU**
«El teatre amateur ha sigut la 'massa mare' de la qual ha sorgit bona part de la professió»
- **20 ANYS DE CASES DE LA MÚSICA**
Un projecte pioner a Europa en la promoció de la creació, producció, formació i difusió musical gràcies a la seva visió en 360 graus

4 en portada
Mont Plans
«Quan la gent al carrer em diu que els he fet riure, em fa molt feliç»

10 en línia
Isabel Pérez Espinosa
Com es pot fomentar l'esport amb valors des de les entitats socioculturals?

12 terra d'ateneus
Ferran Rella Foro i Rut Martínez Ribot
Benvinguts, passeu, passeu al paradís d'Aneu

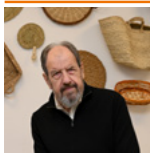
18 l'aparador
• Cercle Campdevanolenç: Comunitats Rurals Queer
• La Peni de Molins de Rei: La Peniescalada

20 a mà alçada
Anna Clariana Muntada
Amics, ara i sempre

21 columna d'opinió
Montserrat Rigall
IA a l'aula: riscos i oportunitats

22 accent social
Jordi Bordes
Un triangle il·luminós

24 parlem-ne
Josep Maria Pou
«Al món del teatre, els intèrprets i directors som mers transmissors»

28 el reportatge
Xavier Amat i Puig
Cultura Popular, en la penombra mediàtica

36 interessos comuns
La relació dels ateneus amb altres entitats
«Els ateneus no som equipaments públics, però sí que donem un servei a la comunitat»

41 columna d'opinió
Ana Prieto Nadal
Edatisme, dones i representació

42 en xarxa
Guillem Vidal
Cases de la Música

44 opinió
Sílvia Espinach García
Entre aeroports i centres culturals

47 notes d'actualitat
• Atenea, la gegantona dels Ateneus de Catalunya
• Turisme ateneista descobrint el País Basc
• Els ateneus recapten 50.000 € en donatius
• Encesa de Torres pels Drets Humans

48 en clau política
David Bote
«La bonificació de l'IBI és una reivindicació que té sentit i que caldria explorar més a fons»

50 camins de cultura
Glòria Prunés
Passeig per les muntanyes del Baix Camp

52 protagonistes
Josep Madurell
Un tenista tenaç i sense fronteres

54 ADN ateneista
Adrià Salas
«Els ateneus són eines que ens permeten cuidar-nos fora de les institucions»

PUBLICACIÓ QUADRIMESTRAL
EDITA: Federació d'Ateneus de Catalunya
DIRECCIÓ: Victor Porres
COORDINACIÓ: Cristina Belmonte (K de Comunicació)
REDACCIÓ: Victor Porres, Glòria Prunés i Cristina Belmonte
CAP ÀREA DE COMUNICACIÓ FAC: Sílvia Espinach
CONSELL EDITORIAL: Victòria Almuní, Montse Ayats, Carme Canet, Gal·la Cortadellas, Toni Forteza, Laura Montoy, Glòria Prunés i Marc Sureda

COL·LABOREN EN AQUEST NÚMERO: Imma Fernández, Isabel Pérez Espinosa, Ferran Rella Foro, Rut Martínez Ribot, Anna Clariana Muntada, Montserrat Rigall, Jordi Bordes, Ramon Oliver, Xavier Amat i Puig, Martí Figueras, Anna Prieto Nadal, Guillem Vidal, Sílvia Espinach García, i Manel Pérez i Muñoz.
FOTOGRAFIES: Lluís Palomino, Toni Galitó, Lluís Bou, Eric Tafalla, Arxiu FAC i d. a.
FOTOGRAFIA DE PORTADA: Lluís Palomino

AGRAÏMENTS: Mont Plans; Teresa Burzuri (Amics per a la UNESCO de Barcelona); Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana; Consell Cultural de les Valls d'Aneu; Jordi Coch i Marc Llorens (Cercle Campdevanolenç); Teatre de La Peni; Maria Miralda (Amics de les Arts i Joventuts Musicals); Montserrat Morera (El Centre i Teatre de Sarrià); Josep Maria Pou; Centre Comarcal Lleidatà; Oscar Rodbag; M. Angels Blasco; Quim Rutllant; Queralte Pedemonte; Josep Vicent Frechina; Amadeu Carbó; Manel Carrera; Toni Puntí; Maria Cusó; Xavier Cervantes; Xavier Ayén; Elena Calzada; Josep Coll; Santi Terraza; Jordi Bordes; Joana Vallès; Violeta Gumà; Carme Pomerol; Joan-Ramon Gordo; Clàudia Rius; Marcel Esteve i Salvador Casals (Casal de Vilafranca); Pep Vallès (Societat La Lliga de Capellades); Rosa Giralt (La Compraviva de Llorenç del Penedès); Joan Fortuny (Centre de Lectura de Reus); Jordi Planagumà (Cases de la Música); David Bote (Federació de Municipis de Catalunya); Adrià Piñol (Ateneu Agrícola d'Almóster); Andreu Ferrer (Ateneu Cultural Josep Taverna); Isaac Cisa (Societat Unió l'Argentera); Jordi Gomà Safont (Consell Comarcal del Baix Camp); Josep Madurell i Ferran Fleta (Agrupació Congrés); Adrià Salas; Francisco Javier Aguado (La Unió de Mas Rampinyo); Recomana.cat.

DISSENY I MAQUETACIÓ: Christian Saavedra (Honesto Branding Studio)
CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA: Contextual Serveis Lingüístics
IMPRESSIÓ: Colornet SL
DIPÒSIT LEGAL: B-46681-2009
ISSN: 3014-406X

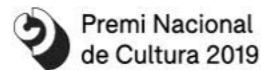
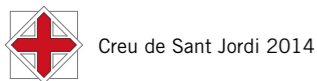
Si voleu rebre la revista *Ateneus*, adreceu-vos a:
Federació d'Ateneus de Catalunya
Tel. 93 268 81 30
ateneus@ateneus.cat
Carrer de la Sèquia, 9-11, 08003 Barcelona
www.ateneus.cat

També disponible en línia a www.iquiosc.cat i ebiblio.cat

@AteneusCatalunya
@AteneusCat
@federacioateneus

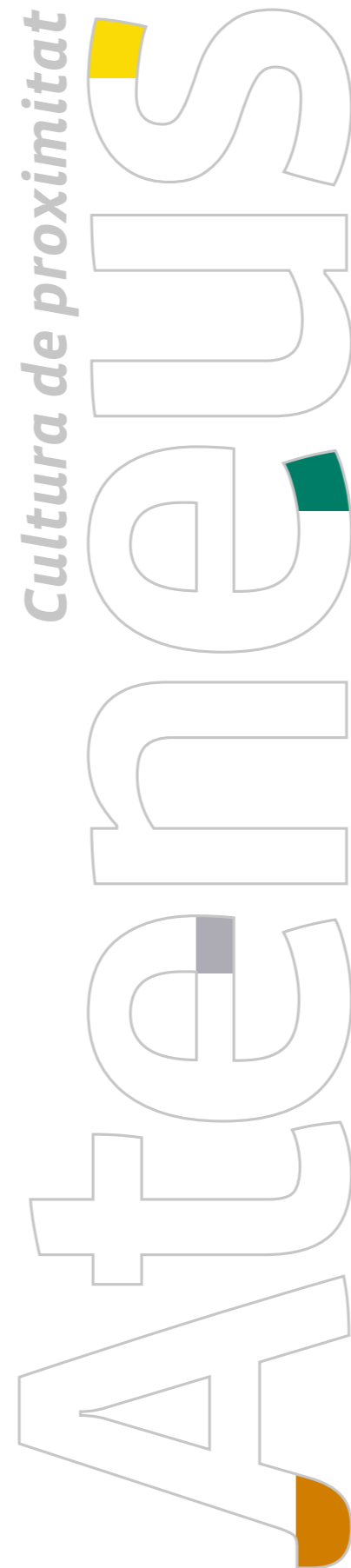
El contingut escrit o gràfic, tant d'aquesta publicació impresa com de la versió digital, no pot ser reproduït o enregistrat a través de cap mena de suport sense l'autorització prèvia de l'entitat editora.

ATENEUS no es fa responsable de les opinions aportades en els articles signats. L'opinió de la revista s'expressa a l'Editorial.

Entitat d'utilitat pública segons la resolució JUS/675/2013.

Amb la col·laboració de:

Alegres com una primavera

Una cuca no fa estiu ni una flor fa primavera. Per això, donem la benvinguda a la nova estació amb un número ben farcit, que inclou la flor i nata del món teatral: Mont Plans i Josep Maria Pou, dos prestigiosos actors que van començar a florir fent teatre en escenaris d'ateneus. La seva marcada personalitat i el seu amor pels espectacles ve de lluny, ja que la protagonista de la portada explica que era molt petita quan s'escapava de casa per anar a assajar al casal d'Artés, mentre que un jove Pou va ser la primera persona que va fer teatre al Casal Cultural de Mollet.

En aquest ram variat que teniu a les mans, també llueixen Adrià Sala —veu de La Pegatina amb un ADN arrelat a La Unió de Mas Rampinyo— i Josep Madurell —soci de l'Agrupació Congrés—, que és el vigent campió mundial de tennis taula en la categoria de més de 85 anys. I, en el reportatge, comptem amb els principals referents de cultura dels mitjans de comunicació per analitzar el tractament que fa la premsa sobre la cultura popular del país.

Com a dissidents del monocultiu, en aquest número dediquem diversos apartats al fructífer treball en xarxa. En parlem a «Interessos comuns» i a l'article d'opinió dedicat a l'European Network of Cultural Centres (ENCC), però, a més, hem plantat una nova secció que volem adobar de manera especial, perquè ens permetrà conèixer la tasca d'entitats i institucions amigues. En aquesta primera entrega d'«En xarxa», tot el que ens hem estalviat rumiant el títol de l'apartat, ho hem dedicat a explorar les bondats de Les Cases de la Música, que són variades i sonen molt bé.

I, posats a estrenar seccions, se'ns ha acudit que a *Ateneus* li aniria bé cultivar un espai permanent sobre temes socials, i ens hem inventat aquest nou «Accent social», que elaborarem amb el suport de la Fundació La Roda, entitat amb una àmplia i reconeguda experiència en acció comunitària. Per començar, hem escollit el Triangle Inclusiu del Centre Teatre de Sarrià, un projecte que es va iniciar gràcies a la tenacitat de Montserrat Morera, i que ha crescut ferm i formós fins a convertir-se en un projecte de referència en l'àmbit social a la ciutat de Barcelona.

#SomAteneus

#SomCultura

#SomEssencials

Mont Plans

Entrevista a l'actriu, a Amics per a la UNESCO de Barcelona

«QUAN LA GENT AL CARRER
EM DIU QUE ELS HE FET
RIURE, EM FA MOLT FELIÇ»

Text: Imma Fernández

Fotografies: Lluís Palomino

L'admirada artista Mont Plans ha estrenat a la Xarxa de Teatres d'Ateneus de Catalunya *Sicalíptiques*, un homenatge al Paral·lel de l'època daurada del cuplet amb text de Josep Maria Miró i direcció de Xavier Albertí. Apassionada del seu ofici, la Mont fa més de 40 anys que està als escenaris demostrant la seva versatilitat com a actriu i creadora. Històrica estrella de La Cubana i Dagoll Dagom, a la Teresina li agrada molt fer riure, però també gaudeix fent-nos plorar. Als 76 anys continua emocionant el públic amb obres com *Cadires*, *Sembla que rigui*, *Em dic Josep...* Tota una icona del teatre català, ara als ateneus.

Has estrenat, amb la companyia Le Croupier, *Sicalíptiques*, que es representa a la xarxa dels ateneus. Què veurem en aquest obra?

A través del cuplet es retrata un Paral·lel poc conegut, més polític i social, lloc de trobades de revolucionaris i amb unes cupletistes que es converteixen, com es diu avui, en dones *empoderades*. La imatge de la vedet frívola i ximple no és ben certa. Moltes van ser molt avançades a la seva època, eren artistes i empresàries que s'autogestionaven. Els agradava la seva vida i la preferien abans que casar-se. Eren dones alliberades que van lluitar pel que volien, cosa molt difícil a l'època. L'obra *Sicalíptiques* és una versió de les varietés... amb ànima. No és un cabaret frívol, té un segell d'autor i de direcció amb cuplets de molts estils, on també recitem *L'auca de la coblejadora* d'en Josep Carner i hi ha moments molt divertits.

Fa temps que el Paral·lel llangueix. Enyores aquell Broadway barceloní tan lluminós i divertit?

Jo no el vaig conèixer en la seva esplendor, però la vida canvia i ara hi ha altres coses i costums. Aleshores era un lloc per al poble, però també on anava la gent rica per unes necessitats que no trobava a un altre lloc. El que em sap més greu és que no se li doni la importància cultural que tant el Paral·lel com el cuplet van tindre. Són un valuós patrimoni artístic i musical. Els cuplets són molt més que entreteniment, són un reflex de la història social del país. Albertí, amb qui he treballat molt (*Tennessee*, *Vida privada*, *L'hort de les oliveres*, *El gran mercado del mundo*, *L'emperadriu del Paral·lel...*), està fent mot bona feina de recuperació de

la dignitat del Paral·lel com a espai de la nostra cultura.

Què penses de l'espai que ocupen els ateneus i el món associatiu?

La vida associacionista de Catalunya és molt forta. Hi ha ateneus, centres cívics, llars, grups excursionistes i de tota mena, a més dels grups de teatre amateur. Jo he actuat molt en ateneus i centres cívics, sobretot amb *Cadires* i *Sembla que rigui*. Sempre s'ha fet molta feina des de l'associacionisme, és una de les coses més importants que distingeix Catalunya de la resta de l'Estat. Gairebé tots els pobles tenen el seu grup de teatre amb moltes activitats, com *Els pastorets*. Per cert, la primera obra de teatre que vaig fer va ser al meu poble, a Artés.

Quin va ser aquest debut?

Es deia *Les dones de la passió*, d'en Francesc Gay i Coll. Jo era molt petita i m'escapava de casa per anar a assajar al casal. Feia d'una nena cega. Però en el moment de representar-la no van donar permís, perquè era Setmana Santa i no es podia fer teatre, tot i que s'havia de fer per Setmana Santa perquè anava de la passió de Crist. Recordo que plorava molt quan agafaven i crucificaven Jesucrist! Després, el 1961, em vaig estrenar al Teatre Barquera d'Artés amb la comèdia *Blaiet vailet*, de Josep Maria Folch i Torres. Tenia només 12 anys i feia de mare del meu germà més gran! Això de fer de mare i de iaia ja em ve de petita!

Dues dècades després debutaries amb La Cubana i ja no baixaries dels escenaris. Vas veure clar que volies ser artista?

Abans havia treballat de moltes coses. Em buscava

la vida. Vaig ser dependenta, perruquera, secretària, traductora, telefonista i recepcionista... I durant uns anys vaig ser fotògrafa per a reportatges, viatjava... Després, com m'agradava molt cantar, vaig estudiar música i cant al Conservatori del Liceu i a l'Escola Zeleste, vaig estar a La Coral Calenda Maia... Fins que vaig entrar a La Cubana i allà vaig veure que allò era el que volia fer. Ja no havia de buscar més. Tot i que em va costar adaptar-me, sentia que estava fent una cosa important.

El 1993, després d'aquella dècada daurada del *Cómeme el coco*, negro i altres èxits, vas deixar La Cubana. Per què? Per cansament físic, mental...?

Una mica de tot. M'ho passava molt bé, però hi portava molts anys. Quan vaig deixar La Cubana, vaig pensar que potser ja no tornaria a fer mai més teatre, però per les casualitats de la vida, l'endemà mateix, em van venir a buscar els de Dagoll Dagom, que buscaven una substituta per a *Flor de Nit*. Hi vaig estar cinc anys, fent també els musicals *Historietes* i *T'odio, amor meu*.

Es van enfadar Jordi Milán i els teus excompanys per la traïció?

No ho crec... Però jo, quan vaig anar a parlar amb l'Anna Rosa Cisquella, productora de Dagoll Dagom, vaig sentir un neguit, com si estigués fent una cosa que no estava bé... Però 20 anys després, el 2012, vaig tornar a treballar amb La Cubana a *Campanades de boda* i, anys després, a *Gente bien, el musical*. En total, hi vaig treballar uns 12 anys.

El Palau Robert de Barcelona acull l'exposició *La Cubana*. 45 anys jugant a fer teatre. Tornaran al setembre amb el muntatge *L'amor venia en taxi*, hi serà la Mont?

No, no m'han dit res, però tampoc ho podria fer, ja que tinc molts projectes en marxa. Crec que serà una història molt maca d'homenatge al teatre d'aficionats.

Molta gent, 33 anys després de la icònica sèrie *Teresina S.A.*, t'identifica amb aquell mític personatge. Què ha suposat ser una Teresina?

És un orgull. Va agradar molt perquè era molt divertida i la gent s'hi veia reflectida. Quan la gent al carrer em diu que els he fet riure, em fa molt feliç. No li ha passat el temps. Encara per Carnaval es veuen comparses de

«De més jove, m'hauria agradat fer alguna heroïna clàssica»

Teresines i tothom les imita.

Però tu has fet moltes més coses...

Sí. Fa 40 anys que estic als escenaris!

I fa molt temps que vas demostrar que la Mont no només sap fer riure i sap cantar. També saps fer plorar. Tens un extens currículum de peces dramàtiques: *Peer Gynt*, *El temps de Planck*, *Lali Symon*... Com vas viure el canvi de registre?

M'encanta fer riure, però també m'agrada molt el drama. Quan la Lurdes Barba em va agafar per fer *Barcelona, mapa d'ombres*, li vaig preguntar per què i em va dir que, com més facilitat tens per fer riure, més pots emocionar. El riure és una emoció. Hi ha artistes amb vis còmica com el Joan Pera, que surt a l'escenari i la gent ja riu. Però també sap emocionar amb personatges com el de Pau Casals a la pel·lícula *La força d'un silenci*, que era preciosa. Fer teatre és sentir el que vols expressar i jo també gaudeixo molt fent papers dramàtics, com el de la mare coratge de *Peer Gynt*, que va dirigir el Calixto Bieito. Em barallava amb el meu fill (Joel Joan) i era molt intens, molt catàrtic.

Per aquesta obra vas tenir una nominació als premis Max. Ets molt camaleònica, encara que per a alguns tinguis l'etiqueta d'actriu còmica. Fins i tot has fet terror.

Sííííí! El 2022 vaig fer d'avia sinistra a un curt de terror, *La masia*, de Víctor Català, que ha guanyat molts premis a festivals.

Tornant al passat, després de formar part de dues de les companyies teatrals més emblemàtiques de Catalunya, sents nostàlgia d'aquella època gloriosa amb *La Cubana*, *Dagoll Dagom*, *La Fura*

«Aquí dius que ets artista i alguns et pregunten: 'I què més fas?'»

dels Baus, Comediants...?

No vull dir que abans era millor que ara perquè fa de vell. Era diferent. Potser tot era més fàcil. Podies fer teatre al carrer i no hi havia tantes prohibicions, podies tallar la circulació sense demanar permís o no era tan complicat aconseguir-lo. Ara hi ha molta gent jove molt preparada, però ho tenen difícil i moltes companyies desapareixen, no tenen tantes possibilitats. Viure de l'art és molt gratificant, però complicat. Aquesta professió a aquest país no ha tingut ni té el respecte i el prestigi que té a altres llocs, com a Anglaterra, que dius que ets actriu i ja et consideren important, o a França, o fins i tot a Itàlia. Aquí dius que ets artista i alguns et pregunten: «I què més fas?» Jo he tingut molta sort. No és fàcil perquè, quan et fas gran, no hi ha molts papers per a tu i no sempre t'acompanya la salut. Em sento molt privilegiada.

Ara hi ha més oferta que demanda?

Crec que sí, cada any surten molts joves de l'Institut del Teatre i d'altres escoles i, tot i que ara es treballa molt en l'audiovisual, no hi ha prou feina. Però també hi ha jovent amb molta empena que s'arrisca, com les noies de la companyia Les Biaix, que han fet *Lizzie, el musical*. S'ho han produït i fet tot elles. Surten moltes companyies, però el problema és mantenir-se. Hi ha Els Pirates, que ja fa 20 anys que es va crear, esforçant-se per fer el teatre que els agrada fer.

Tu també et vas espavilar molt. A part d'actriu, tens un extens currículum com a creadora i productora. «Si no em donen papers, me'ls faig jo», has declarat. Dit i fet.

Sempre tinc idees al cap i projectes i quan tinc temps busco algú amb qui fer-ho. Els enredo! El meu primer espectacle va ser el 1997 *Chaise longue*, vaig enredar el Miquel Crespi. Recreava una cupletista que es deia Carme Serra i la vaig preparar per fer-la amb l'enyorada Carme Montornès, companya a La Cubana. Però va morir abans de l'estrena. Teníem el projecte de formar companyia perquè ens ho passaven molt bé juntes i ens aveníem molt.

A 76 anys no pares. Què estàs fent ara?

Al març he fet bolos de tres obres diferents en set dies: *Em dic Josep*, *Sicalíptiques* i *Sembla que rigui*, un monòleg que vaig escriure amb Òscar Constantí i que

és molt emotiu. Represento a una dona morta que ha d'explicar la seva vida a un jurat; la mort del seu gran amor, del seu fill, la guerra... És la vida de moltes dones. També tinc bolos de *Cadires*!

Quina feinada de memorització!

La base de memoritzar és picar pedra, picar i picar, repetir i repetir. Quan has picat molta pedra, el text, encara que hi hagi pols, la treus i ja et torna. Però no és fàcil, la veritat!

Què t'ha suposat el prestigiós premi Memorial Margarida Xirgu, que et van concedir el 2023 per *Cadires* i, de retruc, per la teva trajectòria?

N'estic molt orgullosa, em fa moltíssima il·lusió. Es tracta d'un guardó que es concedeix a les millors actrius del país. Però el millor premi és que després d'una obra et demanin per fer-ne una altra, que no et retirin. Que em pugui jubilar quan jo vulgui.

Canviaries alguna cosa de la teva vida?

Tot el que he fet m'ha portat on estic ara i soc molt feliç, estic encantada amb la meua vida. Potser m'hauria agradat començar abans en el teatre i no haver tingut tantes pors i no pensar que jo no servia

per a això. De més jove, m'hauria agradat fer alguna heroïna clàssica... Però sento que he tingut una carrera molt llarga i molt gratificant.

Què diries als joves que volen dedicar-se a la teva professió?

Que els agradi de debò, que no sigui un passatemps. Que juguin fent teatre, que facin teatre d'aficionats, que s'aprenuin textos, que vagin a veure molt teatre i coneguin la seva història.

Vas molt a veure teatre?

Sí. M'encanta i m'interessa veure el que fan els altres. Si no, corres el risc de repetir-te i fer coses que ja estan fetes. I també m'agrada molt veure les noves modes.

Una de les modes d'ara és que molts joves el que busquen és la fama i els diners, i tot molt ràpid.

És cert que ara hi ha aquesta cosa de voler ser famosos. Quan faig xerrades a instituts em pregunten com s'arriba a ser famosos. I jo els dic que la finalitat és gaudir amb el camí, no obtenir la fama. Ara, a vegades, ja no fan càstings i agafen la gent que té més seguidors a les xarxes. És molt trist. Els productors volen omplir els teatres i hi ha públic que vol veure

l'actor o l'actriu mediàtics. En el fons, és el que passa als pobles, que la gent va a veure com ho fa la peixatera o la fornera. Però, en general, la gent que fa teatre ho fa perquè li agrada. És vocacional. El teatre és molt sanador, com totes les arts. El que és trist és fer una feina que no et dona res, que no t'omple, que no t'enriqueix. A mi m'agraden totes les arts i vaig estudiar dibuix i pintura a l'Escola Massana.

Per a alguns pares és una temeritat que els seus fills vulguin ser artistes, els preocupa de què viuran. Els teus pares van respectar el teu desig?

Bé, quan vaig començar ja tenia 35 anys i sí, em deien que feia «bajanades», però sabien que, si no feia teatre, faria qualsevol altra cosa. No em cauen els anells per fer altres feines.

Has fet des de produccions molt grans fins a espectacles íntims i petits. Quin tipus de teatre prefereixes?

Tot és teatre. L'obra *Cadires*, un projecte fet amb Oriol Genís, parla d'això, del nostre ofici. Discutim amb l'Oriol sobre què és el teatre i jo li dic que la base és la paraula. Dues persones que parlen i unes altres que escolten. Explicar una història i que te la creguis, i el públic, també. La resta és parafernàlia. I l'Oriol em diu: «Sí, però que bonic és una bona escenografia, la música, un gran vestuari, els llums...». I és clar que sí, però la base és la paraula.

A La Cubana sempre hi ha hagut molta «parafernàlia»: grans escenografies, vestits, molta imaginació i molt de joc amb el públic. També es buscava una veritat?

Sí, el que fa i ha fet sempre La Cubana són paròdies, imitacions, però sempre amb molt d'amor sobre què parodiem. No riuen de, riuen amb. Sempre hi ha hagut una veritat darrere, perquè tothom coneix algú que s'assembla als seus personatges. Són creïbles. I moltes vegades la realitat supera la ficció!

Si no fos polític, Donald Trump podria passar per un delirant personatge de La Cubana. Com veus el món amb ell?

El problema de Trump és que hi ha gent que el vota. Quan la prioritat dels governants no és l'educació, ja anem malament... Mentre els polítics només pensin a apujar-se el sou i assegurar-se la cadira, i

«El millor premi és que després d'una obra et demanin per fer-ne una altra, que no et retirin»

A la sèrie *Teresina S.A.* de TV3 (1992)

49è Premi de Teatre Margarida Xirgu (2023)

Estrena de *Sicalptiques* (2025). Foto: Sílvia Poch

no els importi el poble... anem malament. L'educació és tan necessària com el menjar i l'habitatge. És imprescindible per poder veure el que és bo i el que és dolent, per saber discernir i decidir amb el vot, que persones com Trump o gent com ell no poden tenir espai en aquest món.

A *Cadires* reflexioneu sobre la vellesa. Com l'afrontes tu en una societat obsessionada amb l'eterna joventut? Quines són les teves pors més grans?

Jo em deixo portar. Intento no fer cas de cap consigna i fer el que tinc ganes de fer. Sé que tinc taques i arrugues i, en aquest punt, només intento assumir-les. L'única por que tinc... seria acabar sola.

Quin és el teu secret per estar tan estupenda i seguir en actiu?

Soc molt gandula. Em fa molta mandra cuidar-me i

només em forço per sortir, estar activa. Anar a teatre, al cinema, veure les amigues, caminar... M'agradaria pintar, però tinc molta feina i no tinc temps. Quan em jubili és el primer que faré. M'agradava molt.

Vas conèixer Merche Mar, l'última gran vedet d'El Molino, desapareguda el 27 de febrer passat. Què va representar per al Paral·lel?

És una icona del Paral·lel i una gran persona. Va estar a El Molino des dels 17 anys fins que va tancar i va tornar-hi el 2010 fins el 2019. Molt treballadora, divertida, sincera, generosa... El 31 de desembre de 1997 jo estava fent *Chaise Longue* a La Villarroel i la vaig convidar a fer la fi de festa de Cap d'Any. Des d'aleshores vam ser molt amigues i ens hem estimat molt. Vam treballar juntes amb la banda de Le Croupier i va ser espectacular. La trobarem molt a faltar.

Has estat molt feliç als escenaris, però també hauràs fet sacrificis. Què ha estat el pitjor d'aquesta professió?

Des que vaig descobrir el plaer de fer teatre, ho he aguantat tot. Si he hagut de pagar un preu, l'he pagat. I no m'ha importat ni el cansament, ni el fred, ni la calor, ni la por, ni el menyspreu... El teatre, per mi, és amor i compromís.

«La finalitat és gaudir amb el camí, no obtenir la fama»

Descobreix que farien les Teresines a un ateneu:

COM ES POT FOMENTAR L'ESPORT AMB VALORS DES DE LES ENTITATS SOCIOCULTURALS?

Isabel Pérez Espinosa
Advocada i secretària general de la UFEC
(Unió de Federacions Esportives de Catalunya)

Ha quedat demostrat que, a través del joc i la pràctica esportiva, els infants i joves incorporen informació vital per a un correcte desenvolupament en societat i per al propi desenvolupament. Aquesta incorporació de valors essencials es produeix d'una manera subtil i lleugera, però que cala fins al mateix moll de l'os.

Les federacions i entitats socials, com agents reguladors i educatius, són els responsables de promoure entorns inclusius i ètics on es dugui a terme l'esport, fomentant que vagi més enllà de la competició.

És cert que les federacions tenen una finalitat de regulació de les competicions i de ser garants de la imparcialitat, però també és a través d'elles que es pot detectar allà on els valors essencials i l'ètica de què parlem manquen i, així, posar-hi remei, esdevenint els primers a corregir l'error. Per tant, la tasca de les federacions no queda exclusivament tancada als despatxos,

sinó que inclou la detecció en la pràctica diària d'esport de millores enfocades a la promoció, defensa i pràctica del *fair play*, el respecte, la solidaritat i l'ètica entre d'altres.

Tanmateix, per aconseguir objectius tan valuosos com el que es proposen les federacions en l'àmbit dels valors, s'ha de comptar amb el màxim de col·laboradors possibles, i en aquesta ocasió les entitats socials han conformat un tàndem d'immensa vàlua.

Quan parlem d'entitats socioculturals, estem fent referència tant als clubs esportius, com a les associacions veïnals, els ateneus o els centres educatius. Tots ells han ordit una xarxa d'aliances que permet arribar a tots els racons, des dels barris més humils als més allunyats.

Les federacions i les entitats socials han apostat per fer una extensa i enriquidora formació a clubs i escoles, oferint programes de sensibilització, canals de

denúncia, beques...

Les dues branques necessàries són presents en aquest projecte: les federacions coordinen i financen activitats que impliquin la formació i el creixement de valors dins les disciplines esportives, i les entitats socioculturals hi posen la proximitat i la mà d'obra.

Seria un error caure en la idea que tots els valors que s'han mencionat i que tots els projectes tenen com a únic destinatari els esportistes; es busca impactar positivament en tots els intervinents, és a dir, s'enfoca i es dirigeix també a entrenadors, espectadors...

Hi ha tants agents implicats perquè la recompensa és incalculable. L'esport és una eina educativa, on valors com l'esforç adquireixen sentit i tenen recompensa, on la superació personal millora l'autoestima i reafirma la importància del grup, sense oblidar que també ens parlarà de frustració i derrota, dos elements vitals per desenvolupar-se i afrontar els reptes de futur.

El joc net i el respecte són aprenentatges que aprendran dins l'àmbit esportiu, però que podran traspasar a altres moments vitals, l'esport és una eina poderosa que pot ajudar a construir societats més ben

avinyudes en un moment de canvi, en un moment de globalització i de fractura social.

La promoció de valors hauria de ser sens dubte un objectiu compartit no només per les federacions i les entitats socioculturals, sinó que hauria de ser considerat un projecte de país. És per això que confiem que les administracions públiques s'hi apuntin i col·laborin, on tots siguem agents promotors i aconseguim que l'esport esdevingui la punta de llança d'una societat millor.

Servei artístic

Donem suport als ateneus en la programació d'activitats escèniques!

- Borsa de tècnics de so i llum
- Disseny de la programació artística de l'entitat
- Programació d'espectacles per a ateneus

PREUS ESPECIALS PER ENTITATS FEDERADES!

Imatge de la Casa Gassia, seu actual de l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu, amb l'equip impulsor del projecte. (Estèrri d'Àneu, 1987). Arxiu d'imatges Joan Blanco del CCVÀ

BENVINGUTS, PASSEU, PASSEU AL PARADÍS D'ÀNEU

Text: **Ferran Rella Foro** i **Rut Martínez Ribot**

Amb la col·laboració de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana

D'entrada, permeteu-nos agrair a la FAC la invitació a presentar la trajectòria del Consell Cultural de les Valls d'Àneu a l'espai «Terra d'ateneus». Devots, com som, de les publicacions de tipologia diversa, per allò que impliquen de necessitat d'anàlisi i reflexió pròpies, som conscients que, el fet de bressar-nos en un espai farcit de meravelles, ens facilita aquesta oportunitat d'acostament a realitats, ben segur, més pròximes que no pas imaginàvem.

«**El Consell es va constituir situant la cultura en el pla superior, com a eina essencial de recuperació socioeconòmica i element imprescindible de cohesió**»

El Consell Cultural de les Valls d'Àneu atresora actualment 42 anys de servei ininterromput a la cultura pirinenca. Una llarga trajectòria de devoció per un territori que cristal·litza en la consistència d'un projecte cultural que va més enllà del matís puntual d'una actuació social, de la mateixa manera que la mirada sobre la Noguera Pallaresa pot ser enganyosa si no se'n segueix la major part del seu curs. **No estimem la nostra terra perquè sigue gran o xica; l'estimem perquè és la nostra.**

En aquest sentit, des de l'any 1983 i de manera ininterrompuda, el Consell Cultural ha participat activament i decidida en la gestió cultural del territori d'Àneu, bo i entenent que un país sense cultura és un país abandonat i que la cultura ha tingut i té encara una repercussió clara, precisa i de caràcter calidoscòpic (això que en diuen 360) en el context sobre el qual actua.

La trajectòria del Consell Cultural s'ha estructurat en tres àmbits diferenciats que s'encavalquen i es perllonguen més enllà del rigor cronològic. Aquests són: la consciència de territori i l'arrelament cultural (1983-1986), el patrimoni entès com a motor de dinamització cultural (1986-1990) i la difusió d'un espai *culturalitzat* (1990-).

A grans trets, el treball desplegat pel Consell Cultural en cadascun d'aquests àmbits ha permès vertebrar una política cultural als municipis aneuencs i prendre'n consciència col·lectiva gràcies a la realització d'activitats d'animació social i cultural; a la creació d'infraestructures culturals; al fet d'incentivar la recerca i la investigació i, finalment, a difondre els seus resultats.

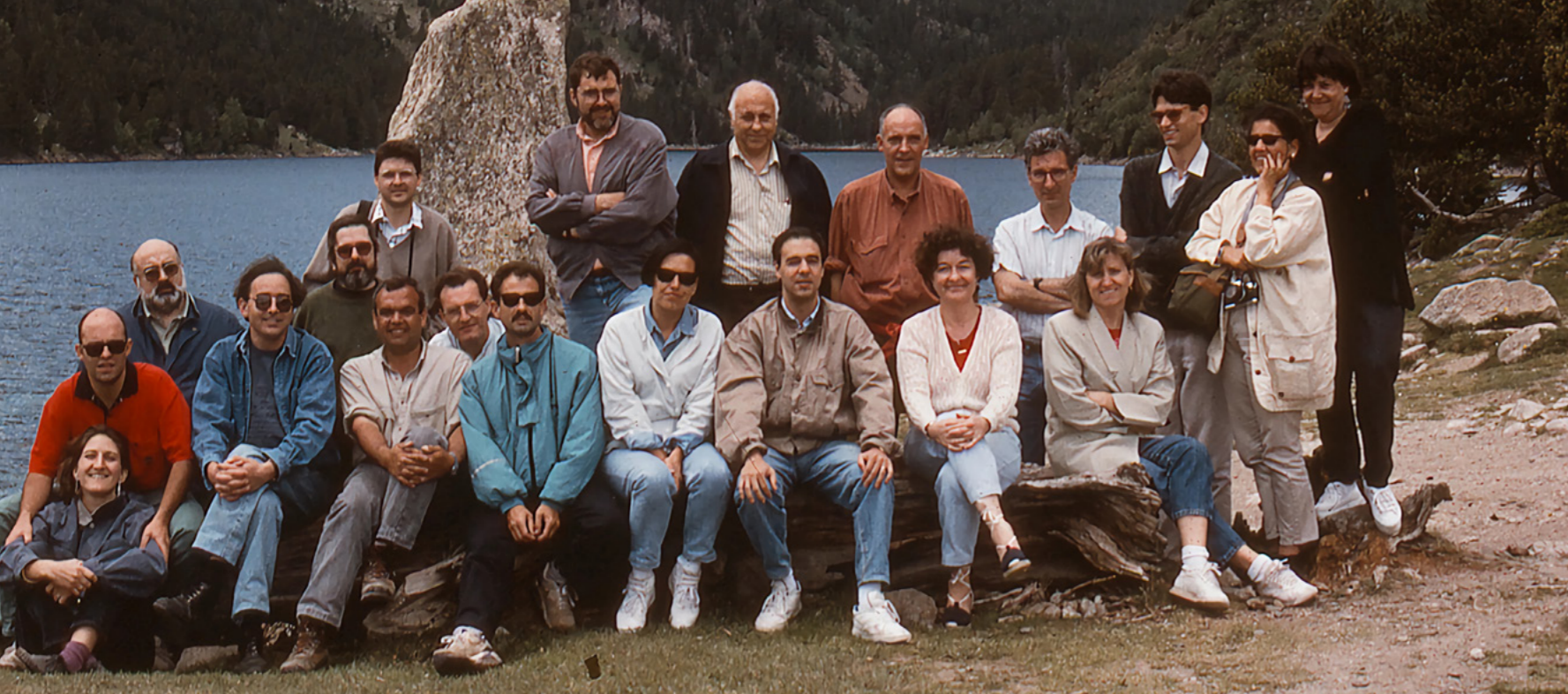
Aquest 2025 se celebren 42 anys d'una voluntat cultural sostinguda i continuada en el temps que s'exerceix en un territori humanitzat de l'alta muntanya pirinenca. Un espai d'encontre en què la voluntat, els interessos i, tal vegada, les necessitats d'uns quants apassionats, es retroben amb la complicitat de molts. Naixia l'any 1983 el Consell Cultural de les Valls d'Àneu amb els objectius diàfans de convertir les Valls d'Àneu en un territori dinàmic, innovador i referent de la cultura pallaresa i pirinenca.

L'essència d'allò que l'entitat projectava fa més de quatre dècades i que avui s'ha fonamentat en la base del projecte inclou una mirada (volgudament protectora) sobre el **patrimoni natural i cultural** d'Àneu

que se sustenta en la recuperació, la restitució i la difusió d'una herència rebuda dels avantpassats i que cal transmetre dignament a les generacions futures. El patrimoni és un mirall que reflecteix l'actitud de treball o de descurança. Cal sumar-hi l'acció **pedagògica** entesa com una actitud formativa sostinguda, educativa, capaç de mostrar per fer comprendre per què de la comprensió d'un espai determinat en neix l'estima, i de l'estima la fidelització que tant es necessita si es volen canviar els hàbits turístics, que han de tendir necessàriament a la sostenibilitat. I encara en aquest camí que l'explica, el Consell Cultural de les Valls d'Àneu parla constantment de la defensa d'una acció **ètica** entesa com aquella voluntat, aquella vocació de comprensió i de servei als altres. Un desig d'alteritat

Les Valls d'Àneu fotografiades per Joan Blanco (2021)

1ª Trobada d'Escriptors al Pirineu. Amb Valentí Puig, Agustí Pons, Isidor Cònsul, Ramon Barnils, Albert Villaró, Josep Bargalló, Pep Coll, Montserrat Palau, Ferran Rella i Maria Barbal, entre d'altres. (Estany de Sant Maurici, 1994). Arxiu d'imatges Joan Blanco del CCVA

El Consell desplega, des de l'inici, una frenètica aventura cultural que abraça tots els camps d'intervenció patrimonial: lingüístic, documental, escènic, natural, heràldic, turístic, literari, arqueològic, popular, artístic i arquitectònic, onomàstic, memòria visual, memòria històrica, musical, de formació i divulgatiu. I tot això ha estat possible en un territori perifèric i a través d'una modesta institució cultural sense ànim de lucre.

Culminació de la campanya de recuperació del Consell Cultural entorn del patrimoni artístic. Acte de presentació a l'església parroquial dels Sants Just i Pastor de l'esplèndid retaule gòtic de Pere d'Espallargues del segle XV (1991). Arxiu d'imatges Joan Blanco del CCVA

Situem-nos, però, breument. Les Valls d'Àneu es troben ubicades a l'alta capçalera de la Noguera Pallaresa, al bell mig de la franja que separa el departament francès de l'Ariège del Pallars Sobirà, un territori ben definit geogràficament i amb una forta personalitat històrica, format pels municipis d'Alt Àneu, Espot, Esterrri d'Àneu i la Guingueta d'Àneu. Un total de 23 llogarrets que s'esglaonen entre els 900 i els 1.400 m d'altitud, amb

una superfície total de 410 km² i on viuen prop de 2.000 habitants. Tradicionalment, l'economia de tota la zona s'ha basat principalment en les explotacions agroramaderes de caràcter familiar i, més recentment, primer en la indústria hidroelèctrica i, finalment, en el turisme. Aquest desplaçament en les estructures econòmiques no ha comportat, sortosament, la completa desaparició del sistema tradicional agroramader; tanmateix, en la majoria dels casos ha quedat com un apèndix dins del marc econòmic general, com a font d'ingressos complementària.

Aquest, per entendre'ns, és el context en el qual el Consell «fa feina». Superada la fase inicial de creació de l'entitat, a partir de l'any 1985 es va prioritzar la creació d'infraestructures que actuessin sobre els diferents àmbits del patrimoni cultural i natural de les Valls d'Àneu. L'entitat va impulsar una tasca científica i alhora divulgadora que permetés una digna projecció futura del territori aneuenc. D'aquí la creació de l'Arxiu Històric (1985), l'Escola de Natura-Camp d'Aprenentatge (1987) i l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu (1994).

A banda de la creació d'aquestes infraestructures, el Consell Cultural va vivificar diverses activitats relacionades amb la cultura popular (com els veïnats d'Àneu, la festa dels armats, la promoció de les falles d'Isil —ara ja Patrimoni Immateral de la Humanitat per la Unesco—, etc.) i va treballar intensament en la recuperació del patrimoni arqueològic, centrant l'activitat des de 1990 en el conjunt arqueològic de València d'Àneu, darrer baluard de la Catalunya comtal a recer del castell de València d'Àneu i la figura del darrer comte de Pallars, Hug Roger III.

Pel que fa al patrimoni artístic, es van esmerçar esforços en la recuperació dels retaules parroquials de Son, Sorpe i Jou. I l'any 1992 el Consell iniciava, de bracet amb el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el Dansàneu, l'actual Festival de Cultures del Pirineu que, molt singularment d'ençà de la seva refundació l'any 2015, ha projectat com cap altre esdeveniment el territori d'Àneu arreu i que avui és el «vestit llarg» que més i millor difon el conjunt de la acció del Consell com a entitat. El 1994 començaven les Trobades d'Escriptors al Pirineu, que durant 18 anys han presentat el espai geogràfic pirenaic com a font d'inspiració literària. Igualment, la col·laboració amb el Departament de Filologia de la Universitat de Lleida, a partir de 1996, ha permès teixir propostes conjuntes de recerca en el camp de l'etnolingüística encarades a la dialectològica i onomàstica del territori aneuenc. I en el camp del patrimoni documental, convé esmentar l'Arxiu d'Imatges creat l'any 2000, avui «Arxiu d'Imatges Joan Blanco» en memòria de qui en fou director i vicepresident del Consell Cultural, i que avui conté més de 15.000 imatges convenientment digitalitzades; un servei públic que contribueix a recuperar la memòria fotogràfica col·lectiva.

Treballar per la cultura portes endins, entre bastidors, permet assolir dignament els plantejaments de conscienciació que el Consell Cultural va fixar-se d'antuvi. Va caldre, en fases posteriors, emergir per escampar la realitat patrimonial d'un territori. Donar-la a conèixer, fer-la abastable a un públic més ampli, a un consumidor cultural sense rostre, viatger amatent, comprensiu i interessat que acabés per estimar el seu espai de lleure. S'havia de difondre per consolidar

que dirigeix totes les accions del Consell —en tant que ateneu— i que contribueix a omplir permanentment el gran llibre de la gramàtica de la vida.

Sense diagnosi prèvia, no hi havia possibilitat de canvi. És per això que el Consell volia saber, tenir coneixement, comprendre, estimar i fidelitzar. Sense idea no hi ha producte i sense producte no podien transformar, no podien projectar una doble mirada sobre el territori: la d'aquell que hi viu per tal de recobrar no només l'autoestima individual, sinó també la col·lectiva d'un espai amb personalitat geogràfica i singularitat històrica; i també la mirada d'aquell que visita les Valls d'Àneu per tal que modifiqui la seua actitud sobre l'entorn. Donar valor al patrimoni és donar valor al territori. Una seriosa aposta per una demanda de qualitat i una oferta limitada. Una pluja fina reiterada en el temps que fa saó.

El Consell es va constituir, per tant, amb l'objectiu de dinamitzar culturalment i socialment la terra d'Àneu. La cultura en el pla superior, eina essencial de recuperació socioeconòmica i element imprescindible de cohesió, de restitució d'una perduda consciència d'identitat territorial que tant havia senyorejat d'altres èpoques, gràcies a la personalitat geogràfica i històrica de les Valls d'Àneu.

Federació d'Ateneus
de Catalunya

**SUBSCRIU-TE
A LA REVISTA**

#SomAteneus

#SomCultura

#SomEssencials

Preu
subscripció
anual

20€

(3 números)

« El festival Dansàneu ha projectat com cap altre esdeveniment el territori d'Àneu i avui és el 'vestit llarg' que millor difon el conjunt de la acció del Consell »

La ballarina Lara Brown en simbiosi perfecta amb el trençalòs traçat per l'artista Swen Schmitz (Dansàneu, 2024). Arxiu d'imatges Joan Blanco del CCVA

i el Consell s'hi va abocar amb cos i ànima. L'època fructífera de la difusió del patrimoni aneuenc s'inicia a la dècada dels noranta del segle passat amb l'aparició de la revista *Àrnica*—avui reconvertida en l'única revista naturalista dels Pirineus— i amb l'actual revista *Nabius*, de divulgació cultural.

Fent balanç, tot i constatar els moltíssims reptes que una entitat com el Consell Cultural acara en l'actualitat, cal mostrar sobretot agraïment: l'entitat ha estat guardonada amb el Premi Nacional de Cultura Popular l'any 1991 i celebrava, l'any 1995, l'obtenció del mateix per part de l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu. El 2016 es va distingir el Consell amb la Creu de Sant Jordi i, més recentment, el 2021 el Dansàneu va recollir el Premi Nacional de Cultura que atorga el plenari del CoNCA. Només des de la coneixença els projectes s'acaben

consolidant i han de ser els agents públics i privats de casa nostra els primers a creure-hi, altrament la feina del Consell Cultural i de totes aquelles institucions que es dediquen a posar en valor els elements patrimonials, haurà estat i serà, lamentablement, estèril davant la pressió excessiva d'un entorn volgudament especulatiu, depredador i orfe de directrius.

Voldríem, en definitiva, que el Consell Cultural de les Valls d'Àneu fos considerat un paradigma de com el desenvolupament dels projectes culturals «amb ànima d'ateneu» contribueix decididament a millorar les expectatives econòmiques d'un territori, procura el benestar de la seua població i facilita, en darrer terme, la imprescindible harmonització entre respecte i progrés.

SUBSCRIPCIÓ PER CORREU

DADES PERSONALS

Nom i Cognoms

Domicili

Codi Postal

Població

Telèfon

Correu electrònic

SUBSCRIPCIÓ ANUAL: 3 números 20 €. Data de subscripció:

FORMA DE PAGAMENT: Ingré a CaixaBank: ES59 2100-0835-12-0200364124

Retalleu i envieu aquesta butlleta a: Federació d'Ateneus de Catalunya.

Carrer de la Sèquia, 9-11, 08003 Barcelona.

SUBSCRIPCIÓ EN LÍNIA

Ompliu el formulari de subscripció que trobareu a www.ateneus.cat

MACescènic, S.L
Av. Garraf, nº 23
Pol. Ind. Sant Pere Molanta
08799 Olèrdola Barcelona

mac@macescenic.com
www.macescenic.com
T. 93 125 86 61 – 93 892 27 20
Jordi Rabinad M. 618 14 80 47
Marc Òdena M. 667 60 50 08

MAC ESCÈNIC

Empresa dedicada al Manteniment de Maquinària Escènica

- Manteniment preventiu i correctiu per a maquinària escènica i rigging.
- Treballem amb teatres, platós de televisió, pavellons firals, concerts i discoteques.
- Servei per a empreses de lloguer de material i gestors d'espais escènics.
- Motors puntuals, polispasts manuals, talls motoritzats i manuals, mecanismes d'obertura i més.

Seguretat i eficiència per al teu espai!

catseient

Membre de:
UNE CTN 311
INDUSTRIA DEL
ENTRETENIMIENTO

CERCLE CAMPDEVANOLENC COMUNITATS RURALS QUEER – PER UNS ESPais RURALS VIUS, DIVERSOS I INCLUSIUS

Comunitats Rurals Queer és una eina útil per combatre l'exclusió d'identitats dissidents i afavorir la construcció de societats homogènies. El llegat històric de les societats rurals del continent europeu s'ha d'explicar i il·lustrar, entenent la corresponsabilitat que tenen aquestes comunitats en la situació de despoblament actual. Acceptar i adquirir un marc social que afavoreixi l'arrelament de persones LGTBQ+ a les ruralitats de l'Estat i l'harmonització de referents en aquestes comunitats facilita l'adopció i construcció de societats heterogènies no excludents, que mitiguen la marginació i exclusió històrica de la diversitat sexual i de gènere.

El treball desenvolupat en el marc del projecte «Comunitats Rurals Queer» ha permès posar en pràctica tot un procés d'identificació de necessitats teòriques, i mostrar i analitzar l'impacte que té aquest projecte a l'espai rural català. L'estigma bidireccional entre els beneficiaris del projecte i la comunitat rural s'ha anat combatent a través de la connexió social. «*Me da miedo instalarme en un pueblo. La gente de mi entorno me ha dicho que me tiraran piedras por ser como soy*», verbalitzava un dels beneficiaris del projecte, procedent de Colòmbia, però també «a aquella casa hi ha gent rara, segur que practiquen sexe tots entre tots, encara no saben què són ni què els agrada», deia una veïna de Campdevànol.

A través de xerrades i tallers a les escoles, les persones que s'han acollit al projecte han pogut explicar les seves històries vivencials, posant al centre de les aules experiències i situacions personals crues. «*La principal razón por la que me marché de mi país fue vivir un atentado que terminó con la vida de mi amiga trans. Yo resulté herido de bala en una pierna, y la policía justificó el hecho argumentando: Esto te pasa por maricón.*» Situacions vitals com aquestes han suposat un impacte candent als estudiants que han assistit a aquestes activitats. A més, aquestes accions s'han desenvolupat

a casals d'avis com el de Ribes de Freser o a piscines municipals com la de Planoles.

L'acció ha permès assolir l'objectiu inicial: definir la comunitat rural com a agent actiu en la mitigació de problemàtiques rurals, afavorir la construcció de noves societats rurals inclusives i heterogènies i generar espais de suport comunitari per a persones del col·lectiu LGTBQ+ per potenciar l'arrelament d'aquests als seus territoris.

El despoblament rural és un factor multifactorial, però és de justícia entendre i definir el gènere com una variable clau a tenir en compte a l'hora d'entendre i dibuixar el futur de les noves ruralitats.

LA PENI DE MOLINS DE REI LA PENIESCALADA, UNA FESTA POPULAR MÉS ENLLÀ DE L'ACTIVITAT ESPORTIVA

La Peniescalada no és una activitat esportiva, és una festa, una festassa popular i esbojarrada que organitza el pòdcast i programa de ràdio l'Etapa Reina conjuntament amb el Teatre de La Peni a Molins de Rei, al Baix Llobregat. Es tracta d'una activitat ciclista, oberta a tots els públics, on prima passar-s'ho bé i gaudir entre participants i públic.

La Peniescalada se celebra durant la festa major de Sant Miquel, patró de la vila, a les acaballes del mes de setembre de cada any. Aquest 2025 se celebrarà la 3a edició de la Peniescalada, que, malgrat ser un acte novell dins la programació de la festa major, és un acte ja molt esperat pels molinencs i molinenques.

La idea va sorgir poc abans de l'estiu del 2023. Els membres de l'Etapa Reina, programa setmanal de Ràdio Molins sobre ciclisme i que s'emet també com a pòdcast i videopòdcast, estaven barrinant la manera de fer el tret de sortida a la temporada 23/24 tornant de l'estiu, amb la intenció de fer quelcom participatiu, obert a la gent de la vila, engrescador i que fes afició per aquest bonic artefacte que és la bicicleta.

I amb aquesta idea va sorgir la idea de fer una cronoescalada, que és el mot dins el ciclisme amb què es coneix la competició individual d'un ciclista on es comptabilitza el temps que triga entre un punt A i un punt B.

Decidit el format, calia buscar un aliat tant o més foll que els membres del programa, i això va ser tasca ben senzilla: el Teatre de La Peni, un edifici i centre cultural històric de la vila, encapçalat per una junta engrescada que vol fer que aquest espai continuï sent un lloc de trobada per a totes les persones, entitats i iniciatives privades amb interès per una cultura àmplia, oberta i integradora.

I d'aquesta manera es va arribar al 24 de setembre de 2023, dia de la 1a Peniescalada de la història de Molins de Rei. Centenars de persones van gaudir d'un dia rodó a la pujada del carrer Jaume Balmes: categories infantils i adults i encreuaments finals entre els guanyadors masculins i

femenins adults, amb premis de tota mena. Tot això sumat amb un programa en directe de l'Etapa Reina, amb el gran Màrius Serra de convidat, un cop finalitzada la Peniescalada.

Aquest 2024 l'acte va fer un pas endavant per consolidar-se. El «sarau» va ser encara molt més gros, ja que, més enllà de l'Etapa Reina i La Peni, es va comptar amb la col·laboració de diversos comerços de la vila, així com altres col·lectius i persones a escala individual, que van permetre fer una gran caravana publicitària amb regals, al més pur estil Tour de França! La participació va ser encara més bona que el primer any i les voreres estaven repletes de públic com a la millor clàssica ciclista.

Prepareu-vos, que el 2025 la farem encara més grossa!!

Autor: Anna Clariana Muntada
Títol: *Amics, ara i sempre*
Tècnica: Il·lustració digital

«Com a artista gràfica, he volgut plasmar en la meua obra les diverses activitats que es desenvolupen a l'entitat. A través d'aquestes disciplines, he creat una imatge on figures dinàmiques i acolorides se superposen, tant en termes de color com de forma, conferint una sensació de vitalitat.»

Anna Clariana (Terrassa, 1958) és il·lustradora. Té treballs publicats des de l'any 1980 a les principals editorials del país en llibres de text i en àlbums il·lustrats, així com col·laboracions en revistes i publicitat. Ha rebut diversos premis importants pel seu treball gràfic.

Creada el 1927, **Amics de les Arts i Joventuts Musicals** aplega les persones compromeses amb la creació, la promoció i la difusió de la cultura en totes les seves vessants. Uns 500 socis i sòcies impulsen una proposta cultural ininterrompuda, amb més de 300 activitats al llarg de l'any: concerts, exposicions, conferències, cinema, representacions teatrals, lectures poètiques, publicacions...

MONTSERRAT RIGALL
 Periodista especialitzada en IA

IA a l'aula: riscos i oportunitats

La intel·ligència artificial (IA) redefineix l'educació global amb eines com Grok3 d'Elon Musk, capaç de raonar i crear continguts, ChatGPT-4o, Perplexity, Gemini, Copilot o Claude. Segons la UNESCO (2023), el 40% de les escoles usen IA, però només el 12% tenen normes clares. Això suposa un repte mundial, perquè la IA pot personalitzar l'aprenentatge i democratitzar el coneixement, com apunten experts a l'EdTech Congress Barcelona 2025, però també amplificar desigualtats si no s'aborda la bretxa digital —el 60% de les escoles subsaharianes manquen d'Internet— o els biaixos algorítmics, com el cas d'*AdmitAI* (2022), que va discriminar per gènere.

Les oportunitats són enormes: assistents virtuals, simulacions i avaluacions automàtiques milloren l'experiència educativa. A Corea del Sud, el 90% d'aules digitalitzades mostren avenços, i als EUA els algoritmes predictius eleven un 20% els resultats en matemàtiques. Tecnologies com Otter.ai ajuden alumnes amb discapacitat. Però hi ha riscos: el 67% dels professors temen perdre el seu rol pedagògic (EducaBaròmetre, 2023), la privacitat dels estudiants perilla si no es controla el destí de les seves dades, i la dependència excessiva pot minvar el pensament crític. A Llatinoamèrica, només el 18% de les escoles rurals accedeixen a aquestes eines (BID, 2023).

El professorat pateix pressió per formar-se en una «allau estressant» de novetats, segons Fernando Trujillo, expert de la Universidad de Granada. L'empresària i tecnòloga Carme Artigas defensa reimaginar l'educació amb creativitat i ètica. Per això, cal donar la veu als alumnes i ho han fet en un manifest a l'EdTech. Els amos del futur rebutgen prohibicions i demanen ús crític de la tecnologia, ja que, com diu l'expert Paulo Blikstein, «la IA és un mirall; reflecteix els nostres valors». Europa legisla, però urgeix formació i estratègies clares perquè la IA sigui un dret, no un privilegi, i no ens passi per sobre.

El Teatre de Sarrià impulsa el projecte Triangle Inclusiu

UN TRIANGLE LLUMINÓS

Text: **Jordi Bordes**

Secció elaborada amb el suport de la **Fundació La Roda**

Fa una dècada, lamentablement, es va fer viral el vídeo on uns nois d'un centre escolar de Sarrià feien una broma pesada a una persona sense llar. La bretolada va enervar **Montserrat Morera**, presidenta del Teatre de Sarrià, i es va conjurar en trobar les claus perquè la gamberrada no es repetís: el projecte del **Triangle Inclusiu**. Avui, el **Teatre de Sarrià** fa, anualment, una desena de tallers de teatre de l'oprimit, que es munten amb monitors professionals, ajuntant alumnes d'escoles i instituts de Barcelona amb persones amb risc d'exclusió social. Actualment, la sorpresa és majúscula. Els claustres dels centres compten amb aquesta activitat per al seu currículum, dins de la matèria d'**APS (Aprentatge i Servei)**, i alguns usuaris d'entitats s'han incorporat com a espectadors, però també com a artistes en la coral o a algun grup del centre.

El Triangle Inclusiu compta amb **tres vèrtexs proactius**: el teatre que ho va impulsar, els centres que hi aporten l'alumnat i les entitats que troben en l'activitat una forma de socialització, empoderament, integració... Expressar-se és terapèutic. Escoltar-se és tota una lliçó de vida. Cada any, unes **200 persones** participen d'aquest projecte revelador: a partir de llavors, el tracte entre joves i persones dependents accedeix a una empatia mútua. El

projecte es desenvolupa en 10 sessions, trimestralment. Amb el suport del servei de **Justícia Global i Cooperació internacional de l'Ajuntament de Barcelona**, el Centre de Sarrià ha trobat la fórmula per impulsar una activitat que ha esdevingut cabdal a l'entitat en l'horari escolar, que és compatible amb el dia a dia de tot ateneu. El teatre inclusiu ha permès revigoritzar l'entitat dins del districte de Sarrià.

Un treball amb escoles públiques i concertades

En aquests deu anys han passat multitud de grups en tandes trimestrals. Hi ha escoles concertades com l'Oak House, el Sant Ignasi, l'Escola Pia o la Isabel de Villena, i n'hi ha de públiques com l'IES Montserrat, l'IES Costa i Llobera, l'IES Tres Fonts. La majoria estan a prop de Sarrià, però han arribat a tenir centres que es desplaçaven setmanalment des de la Sagrera o Ciutat Vella. Sovint, l'experiència es vincula a l'assignatura d'Aprentatge i Servei de l'ESO (que fomenta el voluntariat), o a l'alumnat de cicles formatius en temes socials, o de Batxillerat. Els grups sempre barregen estudiants amb usuaris d'entitats ben diverses. Des de la **Residència L'hort de la Vila** (vinculada a Sant Joan de Déu) per a persones sense llar al **Centre de salut mental de les Corts** o dones que han patit violència de gènere. O usuaris del **Centre Estímia** amb diversitat funcional i intel·lectual: no hi ha reptes difícils, només, en tot cas, dificultats a comprendre'ls. Per això, també s'han fet visites a aquestes entitats: «**Fins que no ho coneixen, costa entendre la problemàtica**», adverteix Montse Morera.

Els usuaris sempre venen acompanyats per algun representant de l'entitat per garantir una activitat de comunicació fluida i directa dins del grup. Tots els tallers arrenquen amb una sessió de formació sobre Justícia Global (tothom té els mateixos drets, sigui quina sigui la seva circumstància personal) que imparteixen experts externs al projecte del grup Eirene o Nexes Interculturals. Un cop feta la sessió teòrica, es van abordant quines temàtiques poden tractar-se a partir de les opinions dels participants. És habitual que apareguin les preocupacions sobre gènere, la migració o els drets socials, per exemple.

El teatre de l'oprimit com a fórmula d'expressió

Sovint, la fórmula d'expressió és la clau del teatre de l'oprimit, una forma escènica que convida el públic a convertir-se en l'assetjat i en trobar camins per deixar de ser-ho. Les funcions, d'uns vint minuts de durada, es completen amb un **col·loqui entre intèrprets i espectadors**. Hi ha cops que també s'incideix en les experiències personals més íntimes. Altres vegades les reflexions inicials del grup es transformen en coreografia, de la mà del ballarí Oriol Roca.

Amb els anys de trajectòria, s'ha construït un equip de talleristes molt experts amb **Mònica Barrio** —com a responsable—, **Naiara Fernández** i **Maria Calvet**. Alguns alumnes que participen, dins de l'horari lectiu, al Triangle Inclusiu acaben integrant-se de voluntaris a les entitats amb què han treballat o bé s'incorporen als cursos d'expressió del Teatre de Sarrià. La descoberta és vital.

Un projecte plenament integrat

Aquest trimestre, concretament, funcionen tres grups: nois vinguts del **Casal d'Infants de Raval**, que comparteixen espai i convivència amb alumnat de l'**IES Tres Fonts de les Corts**; usuaris del **CHM Salut Mental** i alumnat del **Sagrat Cor de Sarrià**; i usuaris de l'**Institut Salvador Seguí** (centre d'integració de persones adultes amb diferents problemàtiques) amb alumnat de l'**IES Rius i Tauler**. Si al principi va ser complicat que els claustres entenguessin el projecte, ara el tenen plenament integrat. Tant és així que el 2024 van aconseguir fer una prèvia del muntatge en construcció del primer trimestre del curs com una activitat vinculada a la festa major de Sarrià, a l'octubre.

Allò que va començar com la reacció a una bretolada s'ha convertit en un projecte significatiu del Teatre de Sarrià que ha rebut distincions com el Premi de la Categoria de Treball en Xarxa dels **Premis Ateneus 2023**. I, sobretot, s'ha fet molt més visible al barri, perquè a les funcions de matí o tarda tant hi poden assistir socis, familiars d'alumnes, companys de classe o membres d'entitats del barri i els seus familiars. Poques vegades la reacció a una desagradable gamberrada s'ha transformat en una acció tan lluminosa i testimonial.

Montserrat Morera, impulsora del projecte

Josep Maria Pou

Entrevista a l'actor i director, al Centre Comarcal Lleidatà

«AL MÓN DEL TEATRE, ELS INTÈRPRETS I DIRECTORS SOM MERS TRANSMISSORS»

Text: **Ramon Oliver**

Fotografies: **Lluís Bou**

Avís: aquesta entrevista pot provocar addicció. I és que Josep Maria Pou no és solament un gegant de la nostra escena i el flamant guanyador del Premi Honorífic dels Premis Ateneus, és també, des de ben petit, un addicte a la literatura, al teatre i a qualsevol manifestació cultural que porti a reconèixer en una obra aliena quelcom de nosaltres mateixos, i està disposat a contagiar-nos el seu vici.

Què implica per a tu haver rebut un premi honorífic provinent del món dels ateneus, tan vinculat fins i tot a les teves primeres passes com a actor?

La mateixa paraula 'ateneu' ja comporta des de l'antiga Grècia moltíssimes coses: comporta educació, cultura, formació, divulgació... No solament em sento, en primer lloc, honorat per rebre un premi així. En sento també compromès amb aquest tipus d'activitat i d'institució. Quelcom lògic, d'altra banda; tota la meua vida i tota la meua professió han estat sempre lligades a la lectura, a la cultura, a la seva difusió. I anant cap a aquesta vessant mencionada pel mateix jurat, que té també molt a veure amb un tema personal, cal tenir present allò que els ateneus han significat sempre per a la cultura local, la cultura petita.

És així com arribem al teu Mollet natal.

Tota la meua infància i adolescència, fins que jo vaig marxar de Mollet cap als dinou o vint anys, es va cultivar a l'ambient del poble. I en aquest ambient hi havia allò que, d'altra banda, et trobaves a tots els pobles de Catalunya, aquell centre parroquial de

vegades denominat centre moral on, sota el paraigua de l'Església, s'emparava tot allò que no es podia fer d'altra manera. Allà és on vaig començar fent uns pastorets, abans de passar a interpretar papers petits en altres obres. I allà va néixer la meua vocació teatral. Però no massa més tard es va crear el Casal Cultural de Mollet, que no era altra cosa que un ateneu. Curiosament, a Mollet hi havia un altre local que es deia l'Ateneu, i que efectivament ho havia estat abans de la guerra. Però que després s'havia limitat a ser la gran cafeteria on els vells del poble es reunien per jugar al dominó.

I en aquest Casal, les coses ja van prendre una altra dimensió.

Jo vaig ser una de les primeres persones (crec que la primera) que va fer teatre al Casal, després de convèncer els directius del centre. I és que cal tenir en compte que es tractava d'un espai sense escenari, dotat només amb una tarima de ben poca alçada. Em vaig plantar davant d'aquells directius i, quan els vaig dir: «Jo vull fer teatre», ells em van respondre: «Però aquí no hi ha teatre». Doncs, fixa't: en aquell lloc

«La gran labor dels ateneus ha estat crear un públic del qual en gran manera encara vivim»

vaig arribar a interpretar, amb dos amics meus, obres com ara *Història del zoo*, d'Edward Albee, o *Creditors*, d'August Strindberg.

Així doncs, ja havies connectat amb Albee molts anys abans que *La cabra o qui és Sylvia?* es convertís en un dels teus més grans èxits escènics.

Sí! La meva connexió amb Albee ve de llavors! Curiosament, i posats a estirar aquest fil, es podria dir que el zoo ja anuncia l'altre animal. Jo —i això ho dic sempre— crec que he tingut molta sort a la vida. Però la meva sort més gran va ser néixer en la casa d'una família de classe mitjana normal, res d'extraordinari, però en la qual hi havia una gran biblioteca, una habitació sencera amb totes les parets folrades de llibres. Per a mi, veure el meu pare o la meva mare llegint era la cosa més habitual del món. I aquesta és una de les grans diferències que trobo amb les generacions actuals: jo, als setze o disset anys, ja m'havia llegit tot Pirandello, tot Ibsen, tot Bernard Shaw, tot Oscar Wilde, tot Tennessee Williams... I m'ho havia llegit perquè totes aquestes obres estaven a les col·leccions de textos teatrals que el meu pare tenia a casa.

Creus que la formació en l'àmbit teatral que els ateneus propulsaven des de l'escena amateur té actualment la mateixa força que havia arribat a assolir?

Tinc entès que ara hi ha molta menys activitat teatral amateur de la que hi havia hagut en altres temps en aquest sentit. El teatre d'aficionats, que tan arrelat ha estat als pobles de Catalunya mitjançant ateneus o centres parroquials i culturals, ha sigut en gran manera la «massa mare» de la qual han sorgit tant bona part del públic aficionat al teatre, com de la mateixa professió. Abans, tots aquests espais oferien funció cada diumenge, i la gent del poble hi anava cada diumenge. Jo en soc un exemple claríssim: després de dinar, el diumenge ens dirigíem cap al casal dels meus pares, els meus tres germans i jo. En aquest sentit, crec que la gran labor dels ateneus ha estat la de crear un públic del qual en gran manera encara vivim. Molta gent d'una edat determinada que continua anant al teatre va començar a fer-ho als ateneus. També a ciutats grans, com ara Barcelona.

Connectant amb això que ja apuntaves sobre les teves juvenils lectures teatrals, creus que les noves generacions que arriben als instituts i escoles teatrals porten el mateix bagatge?

Jo crec que la gent jove que s'acosta al món del teatre tant si és com a espectador com, per exemple, per entrar en el món de l'actuació, té molt menys coneixement del fet teatral i de la literatura dramàtica en general del que tenia la meva generació. Quan parlo de tot el que m'havia llegit amb disset anys, no m'estic referint a un cas únic. En aquest sentit, només cal dir que a Mollet tenia un grup d'amics dins del qual sempre ens estàvem passant i comentant aquestes lectures; tothom n'estava al corrent.

I això, ara, creus que no es dona de la mateixa forma.

A mi m'agrada molt treballar amb gent jove sempre que hi ha l'oportunitat. I, si ho analitzes, veuràs que, per sort, ho he pogut fer sovint en els muntatges que he dirigit en aquests darrers anys. Però treballant amb altres repartiments o participant en xarrades, sí que he notat que molts actors de les últimes generacions no tenien massa coneixement, no ja de la història del teatre en particular, sinó del fet teatral en general. I, si et dediques a aquest ofici, la literatura dramàtica és fonamental, fonamental. Si no coneixes el teatre d'O'Neill, de Miller, de Beckett..., encara que només sigui com a lectura, ja no dic de representació, llavors em pregunto què és el que t'impulsa a voler formar part d'aquest món.

I quina resposta et dones?

La resposta que em dono té molt a veure amb els canvis socials que s'han produït al llarg dels anys. La meva generació trobava en la veu d'aquells grans mestres un vehicle idoni per expressar molt del que sentia i volia dir i volia aconseguir. En canvi, crec que els integrants de les noves generacions tenen molta més confiança i creuen molt més en ells mateixos. Estan molt més convençuts que per si mateixos poden expressar moltes més coses de les que nosaltres creiem que podíem dir i fer sense servir-nos d'un transmissor, com ara un autor teatral amb les idees del qual coincidíem. I això, tot i la part negativa, també en té molt de positiu: els fa sentir més valents i obrir nous llenguatges d'expressió artística.

«La meva sort més gran va ser néixer en una casa on hi havia una habitació sencera amb les parets folrades de llibres»

«El teatre amateur ha sigut la 'massa mare' de la qual ha sorgit bona part de la professió»

Pot ser llavors que es caigui en l'excés de confiança?

Sí. Per descomptat. I en la vanitat i en la pedanteria i en una cosa que encara és pitjor: el perill de fer les coses únicament pel propi plaer, per la pròpia satisfacció. Jo crec que al nostre món, i en concret al món del teatre, nosaltres, intèrprets o directors, som mers transmissors. Una mica com els traductors professionals que tradueixen d'un idioma a un altre. El que ha escrit un autor, o el que vol expressar un munt de gent, ho convertim en matèria teatral per tal de transmetre-ho a una altra gent, i crear així un efecte catàrtic, o revulsiu, o el que sigui. Per això mateix, aquesta confiança excessiva té el perill de caure en l'excés d'autosatisfacció que prescindeix de la necessitat de transmetre. I aquesta transmissió d'emocions, aquesta capacitat per moure i remoure i commoure, per provocar reflexions, sigui a través dels sentiments o de les emocions purament racionals i intel·lectuals, constitueix en definitiva la base del teatre.

Fins a quin punt creus que els centres en els quals s'ensenya teatre des del punt de vista de la formació professional han descuidat una mica massa aquests altres elements formatius?

Et puc dir que he treballat amb actors joves sortits d'aquests centres, siguin o no els oficials, que no solament no havien llegit mai una obra, posem pel cas, de J. B. Priestley (aclariment: l'autor de *Truca un inspector* ha estat durant dècades un nom habitual al nostre teatre amateur), sinó que ni havien sentit a parlar d'ell. D'altra banda, a casa nostra, i a diferència del que passa a l'escena anglosaxona, es publica molt poc text teatral perquè se'n ven també molt poc. La gent, a excepció de quatre aficionats, no llegeix teatre, i l'edició d'obres teatrals pràcticament s'ha reduït a quelcom testimonial. I aquí torno al món dels ateneus, perquè són espais que tenen la gran responsabilitat de mantenir a través de les seves activitats el lligam amb la tradició, amb aquests coneixements que van creixent amb el pòsit que deixen les generacions anteriors. I deixa'm dir que crec que aquesta és una de les missions que millor compleixen.

Llegeix l'entrevista sencera aquí:

Xavier Amat i Puig
Periodista cultural

CULTURA POPULAR, EN LA PENOMBRA MEDIÀTICA

La cultura popular és un reflex viu de les arrels i tradicions d'un poble. Als mitjans de comunicació generalistes, tanmateix, aquesta riquesa patrimonial sovint queda relegada a un segon pla. Periodistes i agents culturals coincideixen: manca més formació en cultura popular entre els comunicadors, més sensibilitat editorial i sovint, per part d'entitats i associacions, saber transmetre millor els missatges. Aquest reportatge s'endinsa en els reptes i les oportunitats de la cultura popular per conquerir els mitjans, a través de les veus de persones expertes i protagonistes del sector.

L'arrelament de la cultura popular al territori és indiscutible, i any rere any mobilitza milers de persones, tant participants com espectadors

Castells, sardanes, balls de gitanes, correfocs, gegants, nans, música tradicional i moltes altres expressions configuren l'essència de la cultura popular catalana. El seu arrelament al territori és indiscutible, i any rere any mobilitza milers de persones, tant participants com espectadors. Tot i que hi ha publicacions i programes especialitzats que en fan seguiment, en els mitjans generalistes la cultura popular sovint queda relegada a un segon pla. Només hi apareix esporàdicament, gairebé sempre en moments puntuals i, massa sovint, reduïda a una anècdota. «La cultura popular és l'activitat més multitudinària del país, però no té prou presència als mitjans», expressa **M. Àngels Blasco**, exdirectora general de Cultura Popular i Associacionisme Cultural de la Generalitat (2017-2021), membre de diverses entitats culturals de la comarca d'Osona i professora d'ensenyament secundari. «Ens hauria de resultar natural parlar als diaris generalistes dels raiers, de la pedra seca, de les falles dels Pirineus, de la gastronomia, de la sardana, i també dels artesans, dels jocs tradicionals, de la dansa d'arrel, dels falcons, de les puntaires i un llarg etcètera», afegeix.

«Els mitjans generalistes sovint tracten la cultura popular amb distància o amb una mirada esbiaixada», diu **Quim Rutllant**, realitzador del programa **Mans** de **Catalunya Ràdio**. «Sovint s'encasella amb tòpics com la barretina o la faixa», considera. La sardana pateix especialment aquests tòpics, segons **Queral Pedemonte**, directora de **Coblejant**, pòdcast de **Ràdio Calella Televisió** i **Xarxa**. «Arrossega prejudicis històrics que han afectat

la seva percepció pública». I **Josep Vicent Frechina**, coordinador de la revista de música i cultura popular **Caramella**—que recentment ha celebrat els seus 50 números i els 25 anys de vida—, és del parer que «en molts casos, la cultura popular es tracta com una curiositat, una mena d'exotisme interior, i no com una part fonamental de la vida quotidiana de la gent». Afegeix: «Els mitjans sovint treballen a certa distància de la societat i no acaben de copsar-ne el pols; estan en una bombolla marcada per l'agenda política».

Amadeu Carbó, director del programa radiofònic i d'internet **Fes ta Festa**, és contundent en aquesta línia: «Sembla que la cultura popular els fot fàstic (als mitjans de comunicació generalistes). Hi ha un concepte erroni d'allò que és, es percep com quelcom *xirucaire* o identitari». Aquesta mirada acomplexada, segons Carbó, és un dels principals obstacles per a una cobertura més àmplia i respectuosa. **Manel Carrera**, director de **Festes.org**, web dedicada a les festes populars, ho té clar: «La cultura tradicional no és una cosa del passat, sinó que és cultura viva. Per mi, no existeix una cultura tradicional i una cultura contemporània separades. No hi ha aquesta distinció».

Carbó compara la situació a Catalunya amb la de les Illes Balears, on mitjans com IB3 dediquen programes especials a algunes festes, amb retransmissions en directe i cobertures exhaustives. «La Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals hauria d'aprendre del tractament que IB3 dona a la cultura popular», sentència.

ÉS HABITUAL QUE LA CULTURA POPULAR NO LA TROBEM EN LES PÀGINES O SECCIONS DE CULTURA.

Cal tractar la cultura popular com cultura contemporània, no només com a patrimoni o tradició

Josep Vicent Frechina: «En molts casos, la cultura popular es tracta com una curiositat, una mena d'exotisme interior»

l'anomenat periodisme de SEO. Això perjudica tant la cultura popular com la cultura en general quan no responen als criteris de cerca, que sovint són molt arbitraris. La naturalesa de les prioritats editorials ha canviat definitivament».

On l'hem de buscar?

És habitual que la cultura popular no la trobem, al contrari del que una part del seu nom indica, en les pàgines o seccions de Cultura. «Hi ha un pacte tàcit: en general, es reserven per a Cultura les manifestacions artístiques professionals, mentre que les altres van a altres seccions, amb alguna excepció», assenyala **Xavier Ayén**, redactor cap de la secció de Cultura de **La Vanguardia**. «Ens trobem sovint que es fa una distinció entre cultura 'amb majúscules' i cultura popular, i la popular sempre queda relegada a un segon pla», opina **Elena Calzada**, periodista de l'**ENS** (Ens de l'Associacionisme Cultural Català). Al **Diari de Girona**, el redactor **Josep Coll**, de la secció de Local, explica que és ell qui s'encarrega dels temes de cultura popular, i no els redactors de Cultura. Coll trenca una llança en favor de la premsa local i comarcal, tot recordant que, en aquesta, la cultura popular hi té força presència: «Al **Diari de Girona** cobrim molts actes. Potser no obren una edició, però tenen el seu espai». «En els mitjans locals la cultura popular pot representar en molts casos el 80% del seu contingut. El problema és fer el salt a la d'àmbit territorial més ampli», assenyala Manel Carrera, que també manifesta: «Caldria que, de la mateixa manera que el Departament de Presidència subvenciona mitjans 'clàssics', el Departament de Cultura/Cultura Popular subvencionés de forma ferma, decidida i sostinguda en el temps, els mitjans que ja informen de cultura popular. Per mi no es tracta de convèncer o anar al darrere dels mitjans 'clàssics' perquè tractin temes de cultura popular, sinó de potenciar els mitjans que ja hi ha dedicats a la cultura popular».

Els castells, l'excepció que confirma la regla

Els castells són, sens dubte, l'expressió més visible de la cultura popular als mitjans en les darreres dècades. **Santi Terraza**, editor de la **Revista Castells**, considera

En el cas dels castells, és unànime l'opinió que es tracta d'una expressió cultural que té ganxo televisiu

que «tenen una espectacularitat i una rivalitat que atrauen l'interès mediàtic». **Jordi Bordes**, redactor de Cultura d'*El Punt Avui*, opina que «els castells han trobat una fórmula que funciona mediàticament perquè es perceben com una competició», i Xavier Cervantes ho expressa amb unes altres paraules: «La cobertura dels castells continua guanyant espai i, fins i tot, s'està futbolitzant».

Tanmateix, Santi Terraza creu que va ser als anys 90 quan el món casteller va viure un punt d'inflexió en la seva presència mediàtica, amb cròniques regulars als periòdics i retransmissions a TV3. «El gran salt es va produir quan els principals diaris van incorporar cròniques castelleres regulars. Però ara mateix, la cobertura és molt irregular, sovint reactiva i limitada a les dues o tres diades principals i al Concurs de Castells de Tarragona, que es fa cada dos anys», assenyala.

Lluny, però, d'aquesta irregularitat de què parla Terraza hi trobem **La Xarxa**, on hi ha adherides 54 televisions i 151 ràdios. Un acord ben folrat amb la Coordinadora de Colles Castelleres permet seguir des de casa, a través de La Xarxa, una vintena de diades anuals, a més del Concurs de Tarragona en els anys parells. «Les diades castelleres i el Concurs tenen una audiència molt alta, audiència que ha anat creixent amb el pas dels anys. El món casteller té un públic molt fidel i compromès, fet que contribueix a aquesta bona resposta», descriu **Joana Vallès**, cap de Continguts de La Xarxa. A més del públic fidel, els ingredients per tenir una bona audiència que esmenta Vallès coincideixen amb els ja expressats per

Terraza, Bordes i Cervantes: «Tenen un component de competició, i qualsevol cosa que impliqui competició atrapa l'audiència. A veure qui fa el castell més bonic, el més gran, qui puja un pis més. Això genera interès i emociona».

Pot ser mediàtica, la cultura popular?

Sembla, doncs, que en el cas dels castells és unànime l'opinió que es tracta d'una expressió cultural que té ganxo televisiu. Però, i d'altres manifestacions culturals? Les posicions són més diverses.

«No totes les expressions de cultura popular es poden retransmetre igual de bé per televisió. Fer una retransmissió ben feta no és tan senzill com posar quatre càmeres. Cal treballar molt el format i trobar la millor manera de fer-ho atractiu per a l'espectador. Però, per exemple, les festes relacionades amb el foc tenen un gran potencial audiovisual, i hem comprovat que atrauen l'audiència», manifesta Joana Vallès, que també demana «trobar les formes de fer la cultura popular més atractiva per al jovent, sense perdre l'essència».

Per a Quim Rutllant, «un bon relat sempre és notícia, i un bon exemple és l'espai que ha sabut fer-se la Fira Mediterrània de Manresa». En la mateixa línia s'expressa M. Àngels Blasco: «La premsa pot generar interès per qualsevol tema si el tracta amb qualitat».

«Des dels mitjans hem de tenir present que cal diversificar, ampliar i tenir presents tots els àmbits en què es manifesta la cultura i l'associacionisme popular», diu **Violeta Gumà**, cap de Cultura de

MANQUEN PERSONES FORMADES EN CULTURA POPULAR EN ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ GENERALISTES.

l'Agència Catalana de Notícies (ACN). Elena Calzada, de l'ENS, reclama que els mitjans no tractin la cultura popular «només com un cobrir l'esdeveniment, sinó que cal complementar-ho amb el factor humà i social que hi ha al darrere». **Carme Pomerol**, redactora de Cultura del *Diari de Tarragona*, considera que «tot pot enganxar el lector si està ben explicat i es crea un interès», i posa l'exemple que al seu diari varen comptar amb el gestor cultural Jordi Bertran com a col·laborador setmanal amb articles sobre la part més històrica i més curiosa de la cultura popular, «unes peces que van funcionar molt bé». Segons Toni Puntí, «la informació cultural s'ha sostingut tradicionalment sobre noms propis, com en el cas de la literatura, la música, el teatre o el cinema. La cultura popular no té aquest mateix sistema de referents individuals i això dificulta la seva presència als mitjans. Els mitjans sovint busquen novetats, i la cultura popular, per la seva naturalesa, no sempre encaixa en aquest esquema. Potser s'hauria de generar un *star system* dins la cultura popular per donar-li més visibilitat».

Responsabilitats compartides

«La combinació de la ignorància periodística i la mandra del sector cultural per fer difusió genera un cercle viciós que costa de trencar», sosté, des d'*El Punt Avui*, Jordi Bordes. Josep Coll, del *Diari*

Queralt Pedemonte: «Agrupar-se i professionalitzar la comunicació són claus per millorar la presència als mitjans»

Amadeu Carbó: «Sovint sembla que la cultura popular als mitjans generalistes els fot fàstic»

SIS IDEES per repensar la presència de la cultura popular als mitjans

1. Tractar-la com cultura contemporània, no només com a patrimoni o tradició.

2. Generar relats atractius: més enllà de l'agenda, cal destacar històries personals i impactants.

3. Professionalitzar la comunicació de les entitats, amb persones dedicades a fer arribar informació de manera efectiva.

4. Aprofitar els nous formats audiovisuals i digitals per fer arribar la cultura popular a noves audiències.

5. Reivindicar el seu valor social i la seva aportació a la cohesió i diversitat del país.

6. Fomentar la formació de periodistes perquè coneguin i entenguin millor aquest àmbit.

Manel Carrera: «La cultura tradicional no és una cosa del passat, sinó que és cultura viva»

de Girona, també apunta responsabilitats al 50%: «Sovint publiquem articles molt curts per manca de coneixement sobre el tema; però les associacions haurien de ser més proactives en la seva comunicació, perquè els periodistes no sempre tenim tota la informació». Toni Puntí reconeix: «Molts periodistes no se senten segurs parlant de cultura popular perquè no tenen formació en el tema».

Moltes de les fonts consultades coincideixen a manifestar que manquen especialistes o, com a mínim, persones formades en cultura popular en els mitjans de comunicació generalistes, i que això se suma al fet que les associacions i entitats culturals, en molts casos, no fan unes accions adequades de difusió perquè la informació arribi a la premsa. **Joan-Ramon Gordo i Montraveta**, que ha estat coordinador de l'ENS —entitat de tercer nivell, que agrupa 28 federacions de l'associacionisme cultural català—, director de les revistes *Canemàs i Tornaveu*, i responsable de la promotora cultural Enllaç, creu, però, que «les entitats culturals cada vegada comuniquen més i millor. Des de mitjans de la dècada dels 2000 hem viscut la revolució digital i l'explosió de les xarxes socials. Podem estar orgullosos de com el moviment associatiu ha sabut adaptar-se a aquestes».

Per a Violeta Gumà hi ha coses a millorar: «Les entitats culturals acostumen a enviar-nos les notes amb molt poc temps de marge, insuficient per planificar una cobertura». «A més, si indiquessin quanta gent mobilitzen, ajudarien els mitjans a valorar-ne la importància», proposa. Per a Queralt Pedemonte, de Coblejant, «agrupar-se i professionalitzar la comunicació són claus per millorar la presència als mitjans.» Gordo afegeix: «Cal adaptar-se constantment als nous llenguatges

comunicatius. I és molt important generar acords de col·laboració i d'intercanvi estables amb agències de comunicació, així com en digitals de referència».

«Perquè la cultura popular tingui més visibilitat, els seus responsables haurien de cuidar la presentació als mitjans, crear un bon *storytelling* i disposar de redactors especialitzats», apunta des de *La Vanguardia* Xavier Ayén. En la mateixa línia, Quim Rutllant, del programa *Mans* de Catalunya Ràdio, destaca que «cal professionalitzar la comunicació de les entitats. No és només qüestió de fer arribar la informació, sinó de fer-ho de manera atractiva per als mitjans».

«Definitivament ens calen prescriptors. Gent que sàpiga comunicar molt bé que hauria d'estar al davant de les entitats. L'objectiu és crear opinió pública per ser presents també als grans diaris del país», afirma M. Àngels Blasco.

Per a Josep Vicent Frechina, «el món associatiu sovint és endogàmic, i moltes entitats de cultura popular no senten la necessitat de visibilitzar-se més enllà del seu cercle immediat». Al mateix temps, però, Amadeu Carbó assenyala que «les entitats oblidem amb freqüència el seu públic real: s'obsessionen amb les xarxes socials i, en canvi, descuiden posar un cartell al forn de pa i anar a la ràdio local. Hi ha activitats que és clar que són per a la gent del poble; aleshores, és més important fer una bona difusió de proximitat que no pas insistir amb internet». Manel Carrera detecta que «moltes associacions tenen abandonats els seus webs i posen només la informació a les xarxes socials. Penso que és un error. S'ha demostrat que les xarxes socials poden desaparèixer o canviar de dalt a baix d'un dia per l'altre, i per això crec que s'ha de fer servir la xarxa social com a complement, no com a plataforma principal».

Cap a un canvi de paradigma?

Tot i les dificultats expressades per periodistes i agents culturals, per a Carrera, «la cultura popular s'incorporarà més als mitjans, però sempre que es tracti amb coneixement i profunditat. Un tractament superficial o ple d'errors pot fer més mal que bé. Els continguts de cultura popular són prou atractius per sortir en qualsevol mitjà, però cal abordar-los de manera rigorosa i professional».

Toni Puntí assegura que «hi ha una voluntat d'incorporar a 3Cat la cultura popular amb una mirada menys *folkloritzant* i més contemporània. Si aconseguim vincular la cultura popular a la innovació i la creació contemporània, tindrà més espai als mitjans». Des de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals ens informen que, en aquests moments, hi ha en producció diversos programes que tracten temes de cultura d'arrel: *Rauxa*, una sèrie de cinc capítols que oferirà una mirada cinematogràfica als grans esdeveniments de la cultura popular catalana; *Som únics*, un programa que retransmetrà festes singulars d'arreu del país i amb la voluntat d'implicar

totes les generacions en la festa; *Bèsties i flames*, una sèrie de vuit episodis que vol reivindicar la mitologia catalana a través de les figures festives i les colles de diables i gegants, amb un enfocament divulgatiu i un toc d'humor; *Nervi*, un espai televisiu ja en emissió que incorpora la cultura d'arrel a través de converses i actuacions de músics i balladors tradicionals; i *Converses a la perifèria*, també ja en antena, una sèrie de sis episodis que reuneix artistes i productors locals en diferents indrets del territori per explorar les connexions entre música, gastronomia i paisatge. A tot això cal sumar els resums de les principals diades castelleres, o el ja esmentat programa *Mans*, de Quim Rutllant, a Catalunya Ràdio.

Carla Pomerol vol ser optimista sobre el futur de la cultura popular en els mitjans: «A Tarragona la canalla coneix més les figures de la festa major que no pas els personatges dels dibuixos animats de la televisió. La cultura popular genera sentiment de pertinença a una comunitat, i crec que això és clau perquè cada vegada la seva presència als mitjans de comunicació vagi a més».

Els altaveus digitals de la cultura popular

Si la cultura popular no sempre troba espai als mitjans generalistes, a les xarxes socials hi ha veus que la reivindiquen i l'amplifiquen. Alguns creadors i creadores de contingut difonen tradicions, festes i expressions populars, connectant amb audiències joves, que potser no s'hi apropiarien pels canals tradicionals.

Els creadors comparteixen cultura popular, sobretot, quan en són partícips. Un dels més coneguts és el mallorquí **Miquel Montoro** (@miquel_montoro), que combina tradicions amb contingut sobre agricultura i vida al camp. **Júlia Riera** (@dailycatalan) en parla en anglès amb subtítols en català. També el periodista **Xavier Grasset** (@xgraset) incorpora als seus canals, de tant en tant, referències a festes del Camp de Tarragona, mentre que **Maria Bouabdellah Shaimi** (@mariabshaimi) ho fa des de Banyoles. Més enllà de figures individuals, perfils com el del projecte **«Ara i Sempre»** (@araisemprecultura) tenen l'objectiu de difondre la cultura popular i tradicional catalana en l'àmbit educatiu. I el pòdcast **Cubates i Dracs** (@cubatesidracs), dedicat «a les festes tradicionals i no tradicionals dels Països Catalans», té presència a Spotify, YouTube, X, Instagram, TikTok...

Tot i això, encara hi ha pocs creadors de contingut especialitzats en cultura popular. **Clàudia Rius**, periodista cultural i una de les impulsores de **Canal Malaia** (@canalmalaia) —plataforma digital amb contingut en català—, confia que «a mesura que hi hagi més *influencers* en català, els continguts sobre cultura popular també s'incrementaran». Tanmateix, remarca que és un àmbit amb particularitats que dificulten la creació de contingut: «Molts creadors, tot i ser grans seguidors d'actes de cultura popular, la viuen com un espai de desconexió i diversió, i no estan pendents de generar continguts». Rius es mostra convençuda del potencial de les expressions populars per nodrir les xarxes socials, però recorda que, en última instància, «depèn de cada creador i creadora decidir de quins temes vol parlar als seus canals i perfils. Així funcionen les xarxes socials!».

Clàudia Rius, periodista cultural i impulsora de Canal Malaia

Taula rodona al Casal de Vilafranca sobre la relació dels ateneus amb altres entitats

«ELS ATENEUS NO SOM EQUIPAMENTS PÚBLICS, PERÒ SÍ QUE DONEM UN SERVEI A LA COMUNITAT»

Text: **Martí Figueras**
Fotografies: **Toni Galitó**

Moltes de les activitats que es realitzen als ateneus són coordinades per ells, són projectes nascuts allà. Però no tot neix d'allà, no totes les activitats són gestionades per l'ateneu. L'ateneu pot ser un instrument al servei d'altres entitats. Però, com es gestionen aquestes relacions? Ens hem reunit al Casal de Vilafranca per parlar de tot plegat amb en Marcel Esteve, president del Casal de Vilafranca; en Pep Vallès, president de la Societat La Lliga de Capellades; la Rosa Giralt, presidenta de La Cumprativa de Llorenç del Penedès; i Joan Fortuny, gerent del Centre de Lectura de Reus.

Cadascun dels ateneus que representeu teniu una vinculació amb alguna entitat a través de la qual doneu forma a algun projecte. Quina és la vostra experiència al respecte?

Marcel Esteve: Al Casal de Vilafranca som associació i som entitat i ens agrada compartir no només els espais, que són molts, sinó tota mena de projectes. Hi ha l'escola de dansa, el festival de grups de teatre amateur de l'Alt Penedès, el Cine Club... Tenim mil fórmules de relació amb el conjunt del teixit associatiu esportiu, cultural, social, amb les institucions i els agents econòmics i socials. Aquest és el nostre ADN, fer les nostres activitats conjuntament amb la societat de Vilafranca i del país.

Pep Vallès: En el nostre cas, des de La Lliga sempre intentem involucrar alguna entitat en cada una de les activitats que fem. Per exemple, col·laborem amb la Xarxa de Teatres d'Ateneus perquè ells fan espectacles infantils i nosaltres aportem una part del pressupost; cedim espais a la Comissió de Festes per tal que facin els seus espectacles infantils; també treballem amb una associació d'esports de muntanya. I tenim en marxa un projecte nou, on volem que voluntaris joves dels instituts de Capellades vagin a la residència d'avis i els portin al cinema o al teatre. Entre altres projectes.

Rosa Giralt: A La Cumprativa el que fem és cedir els nostres espais a les entitats. A Llorenç del Penedès tenim moltes associacions de cultura popular, cant coral, esportives, i, si tenen necessitat de fer ús dels nostres espais, els hi cedim. Ho fem amb el Club Patí Llorenç, cedint una pista coberta a l'hivern, i també amb l'escola cedint sales per a les seves representacions teatrals. Després hi ha els projectes de casa com, per exemple, el Vigralla, que fem conjuntament amb

el Sindicat Agrícola de Llorenç, que ens cedeix el seu celler per fer maridatges. I tenim molts grups de cultura popular: diables, capgrossos, grallers...

Joan Fortuny: El Centre de Lectura és un centre amb moltes entitats, tot es fa quasi en conjunt amb altres entitats. Si repasses tot el que fem, gairebé tot està realitzat creuant sinergies amb alguna altra entitat. Un bon exemple és el Projecte Òrbita, de l'escola de dansa, on a través d'un conveni amb l'Ajuntament, unim gent gran de residències i nois d'institut i fan dansa tots junts. També celebrem un premi per a entitats i organitzacions que promouen la pau. Una d'aquestes és km o, gent que treballa amb nouvinguts i amb ells organitzem el cicle de Reus Refugi, en el qual acompanyem el migrant i ajudem a fer que s'impliqui en les associacions. Hem col·laborat amb 57 entitats dins de Reus. Tot surt de les deu seccions i totes estan connectades. Quan un té una idea, al final sempre hi ha algú que coneix una entitat que ens pot ajudar.

Com es creen aquestes col·laboracions amb les entitats? Les aneu a buscar vosaltres o venen elles?

ME: Jo sempre dic que el Casal intenta ser mirall de què és Vilafranca i de què és el Penedès. Som bressol d'entitats, i alhora, constantment, creem aliances amb tota mena de qüestions. Sempre intentem estar atents al que passa a la nostra societat, al nostre voltant i, si ara la dansa urbana agrada molt, doncs tractem de fer un taller i així ens permet arribar a altres públics, a un públic més jove.

JF: Sí, captar la gent jove. Jo crec que és molt important perquè, si no, no hi ha relleu. Nosaltres fem un curs de manga i també funciona molt bé.

RG: Nosaltres, la gent jove, la captem a través dels grups populars. A La

Marcel Esteve:

«Som bressol d'entitats i, alhora, constantment creem aliances amb tota mena de qüestions»

Rosa Giralt:

«Nosaltres, amb el teatre, no anem a buscar l'excel·lència, sinó la integració i la inclusió»

Pep Vallès:

«Quan plantejem una agenda de concerts, per què no pensem en un concert de música magrebina?»

Joan Fortuny:

«No hem d'anar a buscar grans projectes, sinó començar per petites coses per després fer un salt més gran»

Marcel Esteve:

«No som equipaments públics, però sí que som equipaments d'interès públic, som associatius i donem un servei a la comunitat»

Cumprativa programem les activitats de dins cap a fora. Tu fas una programació, l'ofereixes, i esperes que la gent de Llorenç i de la comarca vinguin i participin.

PV: Nosaltres no tenim seccions. Els capelladins som d'una manera de ser que cadascú té la seva entitat i funcionem autònomament. Des d'aquest prisma som molt acollidors. Però també ens falten espais, no tenim espais per posar-hi totes les entitats, tot i que fem tots els esforços, sobretot amb el teatre. Ja que toqueu el tema dels joves, nosaltres, fins avui, no hem aconseguit atraure el jovent. Sabem que La Lliga és sinònim de gent gran, i això és el que hem d'anar canviant.

JF: Doncs nosaltres oferim activitats als col·legis, aquests s'hi apunten i d'aquesta manera els nens i les seves famílies entren en contacte amb l'ateneu. Hi ha una activitat escolar a través de la qual coneixen l'escola de dansa i després, si els interessa, es poden apuntar. Posteriorment, aquest nen ve a l'escola de dansa i troba la biblioteca infantil. És fer la roda, però és difícil que rodi com volem. No tots els nens venen a la biblioteca infantil, ni després veuen que hi ha el Cine Club i que fan aquella pel·li que podria

interessar a tota la família. Perquè també ens interessa la franja dels 30-40.

PV: A La Lliga hi ha un grup que ve periòdicament a fer jocs de rol. Però nosaltres no organitzem activitats per a ells. Creiem que nosaltres no hem de fer coses per als joves, hem de canviar el rol. Són ells que han de fer coses. Estem creant una comissió de joves perquè ells mateixos s'autogestionin. Els cedim les instal·lacions i els donem un suport econòmic. De moment són dues persones que la porten i aquestes ja es cuiden d'anar a buscar els alumnes de batxillerat, buscar joves d'altres grups de Capellades i ja fan per fer gran la comissió. Les activitats funcionen perquè les fan ells.

RG: A La Cumprativa funcionem per seccions. Les seccions per elles mateixes tenen una certa autonomia. Però què passa? Que cadascú està a la seva capelleta. I la visió global? Joestic a La Cumprativa com a entitat. No nomésestic a la secció de diables o a la secció del teatre. Aquest pas d'involucrar-te ja en una gestió més general i no quedar-te només a la teva parcel·leta és el més difícil.

ME: Tenim uns 600 joves diferents que venen dos, tres, quatre cops a la

setmana. Són molts. Doncs el repte és que aquests joves puguin assumir algun rol d'organització, de responsabilitat, de compromís, una cosa petita primer, després una cosa més gran, i que acabin sent membres de la junta de la secció. Al final, els ateneus, com a associacions, som escoles de democràcia, de compromís, de responsabilitat.

Els joves són el relleu generacional, no?

PV: No crec que tinguem un problema de relleu generacional. Jo sempre dic que el relleu dels ateneus està més que garantit perquè tenim un patrimoni, perquè alguns són centenaris i d'altres en porten trenta anys, però sempre acaba havent-hi relleu. I els joves no seran el relleu. Perquè els joves treballin per l'ateneu hem d'esperar que es facin grans. No pots posar un noi de vint-i-tants anys a la junta aguantant un pressupost, portant unes obres, etc. Ells ara necessiten autogestionar-se, tenir certa autonomia.

ME: Podeu tenir raó, però a Vilafranca el grup d'esplai parroquial són 50 joves de divuit, vint anys i tenen 200 nens fent lleure infantil i no hi ha adults. I als Castellans de Vilafranca, el 80% dels membres de la Junta són menors de

trenta anys. Vull dir que la gent jove està motivada per fer coses. El repte, com diem, és com aconseguim cuidar, detectar, crear espais on se sentin còmodes, que siguin generadors d'activitats, que es puguin multiplicar.

Quina responsabilitat tenen els ateneus en integrar aquelles comunitats més vulnerables o que s'hi sentin més llunyanes?

ME: Bé, primer de tot, tenint aquesta mirada oberta des del mateix ateneu. Acollint diversitat d'activitats i de propostes. Teixint aliances amb associacions, ONG que estiguin fent aquest discurs. Amb el projecte de Ponts de Futur, obrim els nostres serveis, les nostres seccions, a aquests col·lectius més vulnerables. Aquesta gent pot accedir als serveis i les activitats com a socis de ple dret i des de fa un parell d'anys que arribem al voltant d'unes 70 famílies. En tot cas, insisteixo, el nostre objectiu és ser mirall de què som, i Vilafranca és així. Les escoles de Vilafranca i d'arreu són molt plurals, per tant, les activitats extraescolars també ho han de ser.

RG: Nosaltres amb el teatre també busquem això, no anem a buscar l'excel·lència, sinó la integració i la inclusió. En el fons, els nostres principis són aquests principis dels drets de les persones, buscar la igualtat, la llibertat i la dignitat per a la persona.

PV: Nosaltres tenim el projecte de La trama, un projecte dirigit a la gent gran que funciona molt bé. Això és una cosa i l'altra, molt diferent, és parlar dels nouvinguts o parlar de les persones que estan una mica més marginades. En aquest punt, nosaltres ens adherim a la Federació d'Ateneus, i el programa de beques. Tenim com 8 o 9 persones becades, que vol dir que són socis de l'entitat sense cobrar i la Federació paga els cursos que

Rosa Giralte:

«La filosofia d'un ateneu és estar obert a la ciutadania i atendre tota aquesta diversitat»

fan. També a través del bàsquet captem nens nouvinguts de dotze a quinze anys.

Però creieu que els ateneus han de buscar aquesta mirada més oberta cap a una societat que cada cop és més plural, de moltes classes socials?

RG: És que jo no puc concebre un ateneu que sigui tancat en ell mateix. Tot el contrari, la filosofia d'un ateneu és estar obert a la ciutadania i atendre tota aquesta diversitat. Ja ho vam fer amb l'emigració dels setanta que venia d'Andalusia. Es van integrar bé, formant part de l'ateneu, agafant càrrecs de responsabilitat, passant per la junta. Potser amb les migracions que venen del Marroc és més complicat. Són cultures diferents. Però, així i tot, a través del teatre infantil, hem tingut canalla marroquina que estava encantada de venir al teatre.

PV: Sí, sí, però et proposo un altre plantejament. Estem oberts que els nens marroquins vinguin als espectacles infantils, però quan plantejem una agenda de concerts, per què no pensem en

Pep Vallès:

«Deixem que els nouvinguts participen. Si ho fem nosaltres, ells no s'integraran»

un concert de música magrebina? I deixar que ho facin ells, com fem amb els joves. Si ho fem nosaltres, ells no s'integraran.

JF: I buscar l'entitat, l'associació que ja tinguin el seu teixit i que proposin alguna cosa. No hem d'anar a buscar grans projectes, sinó començar per petites coses per després fer un salt més gran.

ME: Hem de donar un missatge d'inclusió, que aquí hi ha joves, gent amb més necessitats, persones de tots els gèneres. Que des de fora no se'ns vegi com una entitat antiga, tancada. Que vegin que s'hi poden trobar a gust. No només som aquells que ballem pasdobles els diumenges a la tarda, que també, però que els divendres a la nit poden passar altres coses. Per això, és molt important crear aliances amb entitats i col·lectius diversos. No hi ha un model únic, per això s'ha d'estar atent i obert.

Les diferents administracions públiques han de fer de pont entre les entitats socials, esportives, culturals i els ateneus?

JF: L'Ajuntament ens ajuda en alguns projectes. La Diputació ens cobreix part de les obres. El suport econòmic és important. A vegades, no sols és donar diners. Potser ens cedeixen un espai per fer una mostra gastronòmica, ens cedeixen taules i cadires, etc.

PV: Per mi els ajuntaments no s'haurien de posar allà on les entitats ja hi són. De vegades ens fan la competència perquè ells tenen els diners i els espais. I això no ho fan bé. És a dir, als pobles on hi ha gent que està organitzant teatre, no cal que l'Ajuntament organitzi teatre. Nosaltres ho fem bé, crec. El tècnic de cultura de l'Ajuntament participa en la programació

de La Lliga. Tenim un calendari conjunt i així no ens interferim.

RG: A Llorenç es fa igual, es crea un calendari municipal. Quan et reuneixes amb la comissió i fas la teva programació, automàticament, com un hàbit, penges l'acte i l'hora al calendari i així veus que no et trepitges amb cap altra entitat.

PV: El que falta també és que quan una entitat té dificultats, que el regidor de cultura vagi a veure l'entitat, que es preocupi i que preguntis què podem fer i com podem ajudar.

ME: Hi ha molt bones pràctiques d'ajuntaments amb relació als ateneus. I aquests són els que hem de ser capaços d'explicar-los a través de la Federació. Però també necessitem que reconguin qui som i què fem. Si hi ha reconeixement, podem seure en una taula i posar-nos d'acord, dialogar. I insisteixo, no som equipaments públics, però sí que som equipaments d'interès públic, som associatius i donem un servei a la comunitat.

Joan Fortuny:

«L'ajuntament no només pot ajudar en diners, també pot cedir-nos un espai, taules, cadires...»

ANA PRIETO NADAL
Crítica teatral

Edatisme, dones i representació

Entre les múltiples opressions que ens afeixuguen n'hi ha una que sorgeix de la combinació entre edatisme i gènere i que està d'actualitat gràcies a pel·lícules com *The Substance* — icònica Demi Moore en un film que denuncia la violència extrema a què se sotmeten els cossos per encaixar dins el cànon patriarcal— o *The Last Showgirl*. Però no cal anar fins a Hollywood per adonar-nos-en. En la darrera cerimònia dels Premis Gaudí, l'admirada Emma Vilarasau va destinar una part del seu discurs d'agraïment a assenyalar la necessitat de normalitzar la vellesa de les dones en l'audiovisual i va reclamar personatges femenins de més de seixanta anys amb «projectes i vida propis».

Enfront del menyspreu generalitzat envers l'experiència de les dones de generacions precedents —que sovint són jutjades d'acord amb paràmetres inadequats, tal com apunta un personatge de *Les bàrbares*, l'obra de Lucía Carballal que podeu veure al Teatre Borràs, amb unes esplèndides Francesca Piñón, Cristina Plazas i María Pujalte—, s'està donant en totes les arts i disciplines un moviment de reparació que reivindica, en clau feminista, les històries de les dones.

Cal tenir en compte, com a fenomen extraordinàriament mobilitzador de l'imaginari social, el Projecte Artístic Comunitari de l'Antic Teatre, que situa al centre els relats de vida de dones grans de classe treballadora, i, d'altra banda, determinats solos de ballarines, com Sol Picó, Inés Boza o Montse Colomé, que han portat a escena les seves memòries dansades. Aquesta darrera, a més, va participar a *Moriu-vos*, un espectacle amb dramàtica d'Anna Maria Ricart que denunciava la marginació sistemàtica a què es veu sotmesa la gent gran, i el tracte condescendent o despectiu que sovint se li dispensa.

La sensibilització respecte d'aquest tema és més evident en el camp de les arts escèniques —o els seus marges— que en l'audiovisual. Caldria una política cultural més decidida que assegurés una representació digna i diversa de la vellesa a la televisió, al cinema i a tot arreu. Com diu la Vilarasau, no ens podem perdre la mirada d'aquestes dones.

Cases de la Música

MÚSICA PER TOT CATALUNYA EN 360 GRAUS

Text: **Guillem Vidal**
Fotografies: **Arxiu Cases de la Música**

Les Cases de la Música, un projecte pioner a Europa que promou la creació, producció, formació i difusió musical, compleix vint anys. Van començar a Mataró, Salt i l'Hospitalet de Llobregat, però, en l'actualitat, arriben també a Manresa, Terrassa, Lleida, Reus, Barcelona i Comarques Gironines, i són indispensables per entendre l'actual mapa musical del país.

Les Cases de la Música, però, són realment cases de la música? «Bé, el nom potser no explica gaire allò que som», ens confessa **Jordi Planagumà**, director de la Casa de la Música de les Comarques Gironines des dels seus inicis (així com exdirector del Black Music Festival i excantant de Van de Kul, un d'aquells grups que va provocar que algú, fa molts anys, parlés de la Cellera de Ter com d'un petit Liverpool a la comarca de la Selva). «No som edificis, sinó **projectes de dinamització musical amb activitats arreu del territori català**», assenyala. «Sí que tenim espais físics com a tal, com per exemple sales i bucs d'assaig, però podríem dir que cada casa es desplega en uns quants llocs i allò que fem no passa en un únic espai, sinó en uns quants».

Allò que fa pioner el projecte de les Cases de la Música és, segons remarca, la seva visió de la música

en «360 graus». «Quan vam començar, ningú feia res semblant», recorda Planagumà. «Visitàvem, per exemple, ciutats com Bordeus i hi trobàvem espais centrats en la creació musical que eren fantàstics, però... i tot el que està vinculat a qüestions de formació? I la participació ciutadana? Nosaltres, en canvi, vam plantejar-nos **cobrir la pràctica musical des del començament fins al final**».

Fer-ho, ara bé, no va ser cap estratègia concebuda des d'un despatx, sinó una decisió que, al capdavant, era conseqüència de gestionar sales fora de Barcelona —en aquell moment, el Clap de Mataró, la Salamandra a l'Hospitalet de Llobregat i La Mirona de Salt— que necessitaven un teixit musical al seu voltant per sobreviure. «Vam adonar-nos que, si no generàvem una activitat musical més enllà de programar concerts, seria molt difícil fer-les funcionar», reconeix.

«Tenir una sala per fer-hi de tant en tant un concert està molt bé, però calia fer coses perquè la ciutadania s'impliqués en la música; **invertir en el futur musical d'aquells territoris tal com, per al futbol, es fa des de les escoles de futbol base**».

Van començar a parlar de «creació de públics» o «programes d'acompanyament d'artistes» quan tot això sonava encara una mica marcià. Planagumà, però, no amaga l'orgull, ara, quan diu que, en molts aspectes, les Cases de la Música es van «avançar». «Vam fer coses que, fa vint anys, ningú es plantejava que fos necessari fer-les», defensa. La llista d'artistes «acompanyats» per les Cases de la Música als quals, per exemple, se'ls va ensenyar què era una «producció de directe» o com fer una factura per a un concert ja realitzat, fa, certament, patxoca: Sara Roy o Anaïs Vila a Manresa; Alidé Sans a Lleida; Habla de mí en presente o Alba Morena a l'Hospitalet de Llobregat; Les Anxovetes o La Ludwig Band a Salt... «Els Amics de les Arts, recordo, quan encara ningú no els coneixia, que es van fer un tip de fer concerts a les nostres sales», diu Planagumà. «**Qui més qui menys, entre els músics d'aquest país, ha actuat en els nostres espais o ha participat en algun dels nostres programes**».

«*La Clika, un projecte que vol enfortir l'aprenentatge musical a les escoles a partir d'un seguit de recursos al voltant d'una imaginària colla d'amics, té presència ja en més de 600 centres*»

En l'actualitat, les Cases de la Música tenen en marxa diferents projectes amb objectius com els d'impulsar iniciatives per integrar la pràctica musical als centres educatius de primària i secundària; enfortir el vincle de persones de totes les edats amb la música; contribuir al desenvolupament d'un ecosistema cultural que generi les condicions per al creixement dels futurs creadors; i acostar la música a comunitats on la seva presència és limitada. **La Clika**, un projecte que vol enfortir l'aprenentatge musical a les escoles a partir d'un seguit de recursos al voltant d'una imaginària colla d'amics, té presència ja en més de 600 centres. Des de les Cases de la Música, d'altra banda, s'ofereix residències artístiques i tècniques a grups de música; cursos dirigits a formar professionals en àmbits com els de la fotografia o la sonorització de concerts; o convocatòries d'ajuts en diferents tipus de modalitats. I pel que fa als seus projectes de difusió cal destacar, especialment en aquestes pàgines, les **Vesprades. Música als ateneus**, un cicle de músics emergents impulsat per la Casa de la Música de Lleida conjuntament amb la Delegació Territorial de Ponent-

Alt Pirineu de la Federació d'Ateneus que ben aviat podria estendre's també a les comarques gironines.

De les primeres Cases de la Música ja fa vint anys i, en aquest temps, tal com posa en relleu Planagumà, la indústria musical ha canviat «dos o tres cops». Entre els majors reptes hi ha el de consolidar el desplegament territorial del projecte, que en cinc anys ha passat a tenir de cinc a vuit Cases de la Música, amb totes les complexitats que implica. «Cal mirar què es pot fer des de la de Reus a Terres de l'Ebre, o des de la de Girona a l'Alt Empordà», proposa Planagumà. I, després, hi ha un altre «camp de batalla» per al qual les Cases de la Música semblen mostrar una sensibilitat especial: la música en directe de petit format. «Fem un munt d'activitats perquè la gent faci música i, després, aquesta gent... no té espais on poder tocar!», lamenta. «Tenim artistes cada vegada més ben formats, però Catalunya no és Irlanda i costa moltíssim poder fer música en locals petits». Les Cases de la Música, adverteixen, treballaran perquè això canviï, amb voluntat de **generar circuits perquè «centenars de grups diferents puguin tocar per a 80 persones en lloc d'un sol grup fer-ho per a 10.000»**.

Sílvia Espinach García

Gestora cultural i coordinadora de Comunicació de la Federació d'Ateneus de Catalunya

ENTRE AEROPORTS I CENTRES CULTURALS

«*Lights On* és un programa d'intercanvi de personal, formació i mentoria impulsat per l'ENCC»

«Tots els passatgers amb destinació a Varsòvia, dirigiu-vos a la porta d'embarcament.» L'altaveu ressona mentre agafo, nerviosa i il·lusionada, la maleta. Sempre hi ha un moment, just abans d'embarcar, en què et preguntes si l'aventura serà tal com l'imagines. Quines idees noves et faran repensar allò que creies evident? Aquest cop, però, el viatge és molt més que una destinació. Avui no marxo a Polònia de vacances, sinó a entendre com funcionen les iniciatives culturals d'un continent sencer.

Com a coordinadora de Comunicació de la Federació d'Ateneus de Catalunya, tinc l'oportunitat de participar en el *Lights On*, un programa d'intercanvi de personal, formació i mentoria impulsat per l'European Network of Cultural Centres (ENCC), la xarxa europea de centres culturals de la qual la Federació és membre.

El programa comença a la primavera amb un seminari de cinc dies a Varsòvia, ciutat a la qual em dirigeixo, i continua amb un període d'intercanvi en una altra organització participant. L'objectiu és guanyar una nova perspectiva europea, millorar competències, i teixir una xarxa de contactes i aliances. Però tinc la intuïció que serà molt més que tot això.

A Varsòvia coneixeré les altres quinze participants del programa, un grup format íntegrament (i casual?) per dones provinents de diversos racons d'Europa. Amb elles, durant els pròxims dies, reflexionarem sobre conceptes com la sostenibilitat i l'accessibilitat, mentre descobrim la ciutat a través de les seves associacions i centres culturals. El programa inclourà diverses dinàmiques de cohesió i espais per conèixer-nos. La sensació serà com la de tornar a l'esplai, aquells moments en què es fa fàcil sentir-se part d'un tot i (siguem sincers) entrar en una bombolla d'idealisme i positivitat. Llavors, sorgirà la meva primera pregunta: fins a quin punt les dones tenim pes als espais de poder cultural, quan som les que liderem el principal grup d'interès i sensibilitat per la cultura?

L'entitat amfitriona serà l'Ośrodek Kultury Ochoty (OKO), gràcies a la qual contextualitzarem la realitat cultural del país. L'OKO resultarà ser una institució cultural municipalitzada que, alhora, és una peça

fonamental de la comunitat. Descobriré, doncs, l'organització que gestiona el MAL Grójecka 109, un (alerta, perquè això és fort) centre cívic amb esperit associatiu. Un concepte pràcticament inconcebible en el context català. I em preguntaré: hi haurà un dia en què els ajuntaments seran capaços de deixar les regnes a la veritable participació democràtica?

Aquest, però, no serà l'únic indret on coneixeré persones amb un fort compromís social i ganes de treballar per la gent que l'envolta. Hi haurà un altre que m'impactarà particularment: l'Open Jazdów. Després de la Segona Guerra Mundial, el conjunt de cases finlandeses que es van construir al barri de Jazdów va servir com a zona residencial per als treballadors de l'Oficina de Reconstrucció de Varsòvia. Avui, el lloc cobreix funcions tant residencials com públiques i, a les 27 cases de fusta i jardins adjacents, hi viuen i actuen junts residents, organitzacions no governamentals, jardiniers, acadèmics, artistes, cooperatives, ambaixades i institucions públiques. La seva missió és barrejar diferents grups per desenvolupar conjuntament l'espai públic, crear un programa social i cultural accessible per a tothom, i practicar models alternatius de finançament.

Serà en aquest moment quan prengui plena consciència de la importància vital que tenen aquests centres per a les seves comunitats. Quan la paradoxa es farà més evident que mai. Com pot ser que molts d'aquests espais, autèntics pulmons de la vida social i cultural dels pobles i ciutats, tan essencials com proclamem des de la Federació, estiguin al límit de la supervivència? Com és possible que, tot i això, la manca de finançament sigui el problema compartit per totes les iniciatives culturals de base?

I així, Varsòvia serà, també, el lloc on reflexioni sobre com els ateneus són una peça clau en la reciprocitat inherent de la societat. Connectaré amb la importància de treballar en xarxa, on cadascun de nosaltres, a través de les nostres entitats, som una peça fonamental en el benestar de la comunitat més gran. Tan gran, potser, com un continent sencer.

«Benvinguts a Hèlsinki. El temps és seré i la temperatura, de 18°C.» Ha arribat el setembre i torno

a ser a l'aeroport. Esperava que fes molt més fred, però he tingut la sort de gratar els darrers dies d'estiu. Soc a Finlàndia i en uns instants em retrobaré amb la persona amb qui ens vam triar per fer l'intercanvi. La Henna Kojo és la gerent de l'Associació Finlandesa de Centres Culturals per a Infants i també participa en el *Lights On*.

Arribo disposada a descobrir com funciona la gestió cultural en un país on l'hivern ho condiciona tot: les rutines, la manera de viure i, per descomptat, la manera amb què les persones es relacionen entre elles i amb la cultura. El que no espero és que, més enllà d'observar models de treball diferents, aquest viatge em farà reflexionar profundament sobre la manera com entenem la cultura a casa nostra.

A Finlàndia, l'aïllament és un risc real. Amb hiverns llargs, freds i poques hores de llum, la cultura no és només entreteniment, sinó un motor per mantenir la societat activa i connectada. A Catalunya, en canvi, la cultura programada ha de competir amb una oferta més difusa, però igualment efectiva: la sociabilitat a l'aire lliure. El clima ens regala, durant gairebé tot l'any, una vida social espontània, de carrer, de terrasses plenes i converses improvisades. I això, que és un privilegi, també juga en contra d'una part del teixit cultural: si la gent ja es troba de manera natural, cal fer un esforç extra perquè entrin als equipaments culturals?

Les organitzacions que visitaré, moltes d'elles dedicades a l'ensenyament artístic i cultural, són el reflex d'un sistema on la relació entre educació i cultura és clau. A Finlàndia, l'accés universitari gratuït i la formació superior generalitzada fan que el nivell d'interès i implicació cultural sigui més elevat. Malgrat que és cert que allà la cultura no sempre es percep com una prioritat dins l'educació, la connexió entre els dos mons és superior a la catalana, cosa que em portarà a preguntar-me: fem prou a Catalunya per col·locar l'art i la cultura al centre de l'educació? Estem disposats a fer els canvis estructurals per aspirar a un model semblant?

I amb tot, arribaré a la idea que ens hem de conèixer més i posar més esforços a la cooperació internacional. I així, m'adonaré d'un repte que afecta

© Taisiia Zhebryk

«El MAL Grójecka 109 és un centre cívic amb esperit associatiu, un concepte pràcticament inconcebible en el context català»

directament la realitat dels ateneus: la barrera lingüística. Malauradament, sense un domini suficient de l'anglès, moltes organitzacions es tanquen a la possibilitat de col·laboracions europees. Però, es tracta només d'una qüestió idiomàtica o també de mentalitat? A les entitats ens costa veure'ns com a part d'un ecosistema cultural global?

La setmana serà infinitament enriquidora i un cop més creixeré tant personalment com professional. Arribaré amb una nova perspectiva sobre la meua feina com a gestora cultural i amb la idea reforçada que la cultura ha de ser, indiscutiblement, present al llarg de la vida de les persones.

«Final de trajecte. Si us plau, recullin les seves pertinences i surtin ordenadament.» Han passat uns mesos des que vaig sentir aquesta frase per darrer cop; del viatge que em va permetre veure la cultura des d'una nova perspectiva, qüestionar-me sobre com la vivim a casa nostra i obrir-me a noves formes de col·laborar i compartir coneixements. Vaig arribar amb un munt d'idees, aprenentatges i reflexions, feliç d'engegar un nou camí on trobar la resposta a totes aquestes preguntes. I ara, amb perspectiva, m'adono que per fi se m'ha fet evident allò que canten els Amics de les Arts: «Tornar sempre és la millor part de l'aventura».

Més informació sobre l'European Network of Cultural Centres i el programa *Lights On* aquí:

PRESENTACIÓ D'ATENEA, LA GEGANTONA DELS ATENEUS DE CATALUNYA

Durant la 35a Gala dels Premis Ateneus, celebrada l'11 de desembre al Paranimf de l'Escola Industrial de Barcelona, la Junta Directiva de la Federació d'Ateneus de Catalunya va presentar en societat la gegantona Atenea. La figura, que representa la deessa grega Atenea, símbol de saviesa i cultura, ha estat concebuda per commemorar els quaranta anys d'història de la FAC. Atenea és una creació de l'artista Arnau Guardí, amb vestuari dissenyat per Blanca Ferré. La seva presentació va comptar amb l'acompanyament musical dels Ministrers del Camp i les actuacions de les colles i figures de cultura popular de la Parròquia de Sant Pere de Puel·les, l'Esbart Català de Dansaires, la Fundació La Roda, l'Associació Cultural L'Empelt i la SCR La Unió de Mas Rampinyo.

TURISME ATENEISTA DESCUBRINT EL PAÍS BASC

Els dies 14, 15 i 16 de febrer, el Turisme Ateneista va emprendre una expedició al País Basc per conèixer experiències de participació ciutadana impulsades per set entitats vinculades a la cultura, l'art, el patrimoni, la memòria històrica i la pau. Entre les visites destacades hi ha Hika Ateneo de Bilbao, La Basongada d'Azkoitia, el Santuari de Loiola i l'Elkargunea de Legazpi.

ELS ATENEUS RECAPTEN 50.000 € EN DONATIUS

Durant el 2024, la plataforma *donatius.sifac.cat*, presentada per la FAC al juny, va recaptar 50.000 € per finançar 10 projectes d'ateneus federats. Aquest portal centralitzat facilita les donacions via targeta o transferència. La major part de les aportacions aniran destinades a la rehabilitació d'edificis, fomentant la preservació del patrimoni cultural.

ENCESA DE TORRES PELS DRETS HUMANS

El 25 de gener, amb la coordinació de l'Institut Ramon Muntaner, es va celebrar l'Encesa de Torres, Talaies i Talaiots de la Mediterrània pels Drets Humans, amb 180 punts d'encesa i la participació de 43 poblacions de territoris de parla catalana. Enguany, tres ateneus de la FAC s'hi van sumar. La iniciativa denuncia la crisi humanitària i reivindica el patrimoni cultural.

David Bote

Alcalde de Mataró i president de la Federació de Municipis de Catalunya (FMC)

«LA BONIFICACIÓ DE L'IBI ÉS UNA REIVINDICACIÓ QUE TÉ SENTIT I QUE CALDRIA EXPLORAR MÉS A FONDS»

Des de 2015 ostenta l'alcaldia de Mataró i des de setembre passat David Bote presideix també la Federació de Municipis de Catalunya (FMC), que agrupa més de 600 localitats. Li preguntem sobre els objectius del seu mandat i sobre la relació entre ajuntaments i entitats socials com els ateneus.

Text: **Manuel Pérez i Muñoz**

Fotografia: **Federació de Municipis de Catalunya**

Quins són els objectius principals de la FMC?

Destacaria tres pilars d'actuació. El primer és la defensa del món municipal. Cada cop que hi ha una llei o proposta normativa, és fonamental que es tingui present la diversitat del país, tant política com territorial i social. El segon objectiu és defensar el lideratge municipal: els ajuntaments no només són responsables de la gestió quotidiana, sinó també motors de canvi i transformació social. El tercer és l'acompanyament als alcaldes i alcaldesses, per assegurar que tinguin el suport de la Federació en l'exercici de les seves funcions.

Per què és important que els municipis estiguin federats?

Com diu el refrany, «la unió fa la força». En primer lloc, estem enriquint la nostra proposta perquè som més representatius de la diversitat de Catalunya. A mesura que representem més municipis i ciutadans, també augmentem la força per defensar els nostres interessos.

No tots els municipis estan federats, per què?

Crec que això es deu a la falta de coneixement sobre el que fem. Hi ha municipis que desconeixen els beneficis que aporta la Federació, com l'assessorament legal que oferim. De vegades, simplement amb un petit acompanyament veuen que el cost de la quota és molt menor que els avantatges que n'obtenen.

Com compagina una sola entitat les necessitats dels municipis petits i grans?

Tenim presència arreu del territori, des de municipis molt petits fins a ciutats grans. Aquesta diversitat ens permet articular propostes que inclouen tant les necessitats dels pobles petits com les dels municipis mitjans i grans. Tot i que els problemes poden ser diferents, molts són compartits, i la resposta s'ha de modular per adaptar-se a cada realitat. Per exemple, en temes com la recollida de residus, els municipis petits no tenen les mateixes capacitats que una gran ciutat, però la necessitat de donar resposta al repte és la mateixa.

Està ben articulat el país a escala local?

Nosaltres, des de la Federació, no tenim poder executiu. El nostre paper és defensar la tasca dels alcaldes i reivindicar que qualsevol llei que afecti els municipis ha de tenir en compte la perspectiva local. El país està treballant per apropar el poder als ciutadans, però això es fa per fases. Els governs de vegades són més sensibles a aquestes necessitats i altres vegades menys, però és fonamental que les lleis tinguin una mirada de territori.

Com es compagina la tasca d'alcalde amb la de president de la Federació de Municipis?

Doncs, amb més feina, òbviament, però també amb molta il·lusió per un objectiu que val la pena. La meua experiència com a alcalde m'ha donat una visió molt propera de les necessitats d'un ajuntament gran com el de Mataró. Ara, des de la Federació, puc aplicar aquest coneixement.

Quin paper tenen els ateneus i les entitats culturals en els municipis?

El valor d'un municipi no només es mesura per la seva economia, sinó també per les entitats i el capital social que té. Aquestes entitats, com els ateneus, aporten molt a la ciutat. Són espais que agrupen persones i treballen per objectius compartits. A Mataró, entitats com el Centre Catòlic, la Sala Cabanyes i el Foment Mataroní, a través de les seves activitats culturals i socials, tenen un paper fonamental en la cohesió de la ciutat. Aquestes entitats són un actiu valuós que cal mantenir i potenciar.

Com es pot millorar la comunicació entre ajuntaments i entitats socials?

A Mataró, la relació amb les entitats està consolidada i estem molt orgullosos d'això. Cal reconèixer el rol de cadascú i treballar conjuntament per assolir objectius comuns. La confiança és la base de qualsevol col·laboració efectiva i la comunicació és fonamental.

Els ateneus comparteixen problemàtiques d'abast municipal com ara les ajudes per mantenir els seus edificis històrics o el tema de les bonificacions de l'IBI. Què pot fer la Federació en aquest aspecte?

En l'àmbit de Mataró, ja hem aconseguit bonificacions per a algunes entitats esportives i culturals, i seria raonable que aquesta opció també estigués disponible per a les entitats culturals que compleixen els requisits en altres municipis. Pel que fa a la Federació, potser caldria treballar més en l'aplicació de la legislació perquè es puguin aplicar aquestes bonificacions de manera més estesa i efectiva. És una reivindicació que té sentit i que caldria explorar més a fons.

Ets físic de formació, com acabes en la política?

Soc militant del PSC des de fa molt de temps. Després de consolidar la meua professió i poder-hi tornar quan vulgui, tinc llibertat per treballar en la política amb el que he après en el món de la física. Es tracta també d'aplicar el mètode científic i una mica de poesia, perquè el món de la ciència de vegades és més romàntic del que sembla.

PASSEIG PER LES MUNTANYES DEL BAIX CAMP

Text: Glòria Prunés

Alforja, panoràmica des de Puigcerver. Foto: Anton Briansó

La manera més fàcil de fer la ruta entre els tres ateneus protagonistes d'aquesta comarca —ubicats a Alforja, l'Argentera i Almoſter— és en cotxe, però els més caminadors poden fer-la a peu fent nit en algun dels pobles i seguint els camins tradicionals senyalitzats. Són unes vuit hores de caminada, uns 40 km i un notable desnivell acumulat, així que cal tenir una forma física acceptable i estar acostumat a caminar!

Almoſter

Almoſter s'estén als peus del **Puig d'en Cama**, un dels primers contraforts de les muntanyes de Prades. Envoltat de camps d'avellaners, oliveres i garrofers, i també de boscos i rieres, el poble manté una forta personalitat i fa segles que se'n diu que és una de les millors talaies del Camp de Tarragona. Val la pena visitar l'**església parroquial de Sant Miquel**, les **cases senyoriales** i els **masos** repartits pel territori.

DESTACATS

El Ateneu Agrícola d'Almoſter. L'Adrià Piñol, president des de fa tres anys i mig d'aquest ateneu gestionat per una junta jove, explica que des de fa anys «som l'únic centre de socialització i d'esbarjo del poble. No tenim cap altre bar ni espai de trobada, som un servei essencial». En aquest sentit, a més de mantenir activitats tradicionals com ara la Castanyada i el sopar de festa major, s'estan impulsant altres activitats: contacontes per a la canalla i trobades per potenciar atractius de la terra, per exemple, les calçotades. Ubicat a la plaça Josep Rosselló, centre neuràlgic del poble, l'Ateneu es va fundar l'any 1926 en uns baixos llogats, fruit de la unió dels dos bars existents en aquell moment —«el dels d'esquerres i el dels de dretes», explica l'Adrià—. Va néixer com un espai apolític i durant la dictadura va ser capaç de mantenir el nom d'Ateneu. Facebook: Ateneu Almoſter/Instagram: Ateneualmoſter

Puig d'en Cama. La caminada no és excessivament exigent i les vistes que ofereix són realment espectaculars. Des de dalt del puig, albirem les muntanyes de Prades, les serres de l'Argentera i la de Llaberia, a més d'un tram de la costa que va des del delta de l'Ebre fins als primers trams de la costa del Garraf.

Alforja

Fent la ruta a peu, sortim d'Almoſter pel **camí de les Serres** i seguim el del Mas de Ripoll. Al coll del Bosc del Manolo prenem el camí de les Romegoses en direcció al Mas de Borbó i baixem cap a l'Aleixar pel camí dels Masos. Agafem el camí de l'Aleixar fins a la urbanització de les Barqueres. Travessant la carretera cap al Mas de l'Aleu, resseguim la riera d'Alforja fins al poble. Amb més de vuit segles, el nucli antic manté la seva essència medieval. Hi destaca la **plaça porxada del Mercadal**.

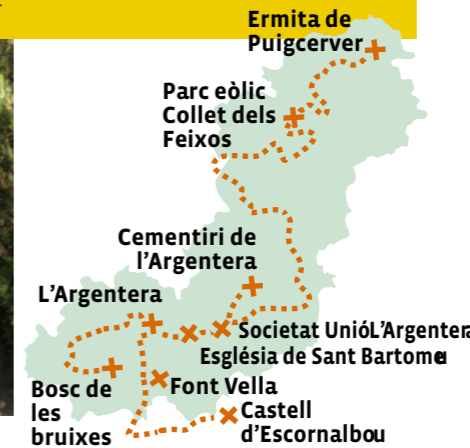
Alforja mercat. Foto: Anton Briansó

L'Argentera

Seguim el **camí de Puigcerver** fins a la mítica ermita amb unes vistes impressionants i baixem pel camí del Mas d'en Mestre fins al collet dels Feixos i cap al coll de la Teixeta, on agafarem el GR7, que ens portarà fins a l'Argentera. Des d'aquest petit poble, s'hi poden fer boniques excursions a peu, com la que ens porta al **bosc «misteriós» de les Bruixes**.

L'Argentera Cementiri. Foto: Consell Comarcal

DESTACATS

Societat Unió l'Argentera. Isaac Cisa, secretari de l'entitat (2022-2024) i soci, ens explica com «al peu d'Escornalbou, el nostre petit poble té la Societat Unió l'Argentera com a centre neuràlgic de l'activitat social. Al seu cafè-teatre ens reunim veïns i visitants per fer petar la xerrada, jugar a cartes, fer un mos... Aquest any és especial perquè celebrem el nostre centenari, ho farem amb un acte durant la festa major de maig». El moment de més activitat és a l'estiu i en altres dates assenyalades, quan «organitzem, directament des de l'entitat o en col·laboració amb altres entitats del poble, tallers, competicions, àpats populars, passis de cinema, els balls de festa major». Facebook: societat.unio.argentera/Instagram: sua.argentera

Punts d'interès. Visitar l'**església de Sant Bartomeu**; el **monument a Eduard Toda**; passejar per la **Font Vella** i els seus bonics rentadors; l'actual cementiri municipal, reproducció a escala reduïda d'un cementiri de París; el **túnel ferroviari**, el més llarg de la península Ibèrica fins a l'1 d'octubre de 1957; i el **castell d'Escornalbou**, al qual s'arriba a través d'un antic camí medieval amb trams empedrats i unes vistes espectaculars.

ALGUNES RECOMANACIONS. L'Adrià, l'Isaac i l'Andreu ens suggereixen:

Ens fem una selfie/foto? ➤ Almoſter: Mirador del teatre, just davant de l'Ateneu ➤ Alforja: L'ermita de la Mare de Déu de Puigcerver ➤ L'Argentera: La Font Vella	Amb els més petits ➤ Almoſter: Seguir qualsevol de les rutes del terme municipal ➤ Alforja: A l'espai per a infants del Parc dels Amics d'Alforja ➤ L'Argentera: El bosc de les Bruixes	No marxis sense fer un vermut o un esmorzar de forquilla... ➤ Almoſter: El cafè-restaurant de l'Ateneu ➤ Alforja: Un vermut al bar del Parc dels Amics d'Alforja ➤ L'Argentera: El bar La Susi, a l'ateneu

Més detalls de la ruta i enllaços d'interès:

Almoſter carrer. Foto: Anton Briansó

Josep Madurell

Campió mundial de tennis taula amb l'Agrupació Congrés

UN TENISTA TENAÇ I SENSE FRONTERES

Text: **Víctor Porres**

Fotografies: **Eric Tafalla**

Josep Madurell va captar l'interès de la premsa l'any passat en proclamar-se campió del món de tennis taula en la categoria de més de 85 anys. Li han fet moltes entrevistes, però creu que aquesta repercussió mediàtica no li reportarà cap benefici i tem que haurà de continuar sufragant ell solet les elevades despeses dels viatges per poder competir, almenys mentre els seus estalvis li ho permetin. Ho farà perquè aquest esport l'apassiona i el motiva a continuar superant-se. I això és perquè, tot i ser una persona molt prudent, gairebé introvertida, a la taula de tennis es creix i practica un joc defensiu que esdevé letal.

Mentre que algunes persones, quan es jubilen, al màxim que aspiren és a aconseguir una bona destinació en el següent viatge de l'Imerso, aquest home gran en molts sentits està decidit a tornar a guanyar el campionat del món de tennis taula per a majors de 85 anys. I, d'aquí a tres anys, segur que es marcarà l'objectiu de vèncer en la categoria de majors de 90 anys. Josep Madurell és així. L'empeny un esperit competitiu que no disminueix amb l'edat i l'avalua una llarga carrera esportiva, amb un palmarès que produeix vertigen: 56 vegades campió d'Espanya, 40 de Catalunya, 25 de Barcelona, 3 d'Europa i 1 del Món.

Tot va començar fa vuitanta anys, quan aquest campió en tenia set i es va iniciar en el tennis taula a l'antiga parròquia de la Capella de les Ànimes, al barri de La Salut de Barcelona, juntament amb el seu cosí. Poc temps després, tots dos es van federar per jugar a la Penya Espanyolista. El fet que en Josep fos culer no va ser un obstacle per fitjar amb el club blanquiblaü, igual que al llarg de la seva carrera no ha tingut inconvenient en defensar els colors de moltes entitats diferents, això sí, sempre motivat per l'entorn i la bona relació amb els companys d'equip, i no per qüestions econòmiques, perquè, encara que l'han temptat més d'una vegada, ell no ha volgut jugar mai a canvi de diners.

Actualment, és soci de l'Agrupació Congrés, un ateneu on juguen quatre equips de veterans i cinc de sèniors, i només disposen d'una taula, de manera que està més sol·licitada que les del Cellar de Can Roca. Però no és la primera vegada que juga amb l'Agrupació, ja ho havia fet fa uns quaranta anys i, abans i després, també ha vestit la samarreta d'entitats com El Ciervo de Sabadell, El Centre Gràcia, el Club Tennis Barçino, el Club Tívoli o la Penya Esportiva Montserrat

del Cercle Catòlic. De tots ells, recorda especialment els ateneus, perquè diu que, «a més de l'esport, s'hi ensenyen valors i hi ha un ambient molt sa, amb una bona convivència que sovint ha derivat en amistat».

Malgrat que el tennis taula sempre ha sigut la seva passió, en Josep era pintor-empaperador de professió, com el seu pare. És a dir, de dia pintava parets i, al vespre i els caps de setmana, canviava el mànec del pinzell pel de la raqueta. Assegura que a ell no li calia fer exercici com entrenament perquè, a la feina, es passava hores enfortint les cames pujant i baixant de l'escala, i fent bíceps movent el corró amunt i avall amb el braç.

Ara que ja no pinta res per obligació, entrena quatre dies a la setmana i camina una horeta cada dia. «Si no et bellugues, estàs perdut», adverteix aquest esportista que suma moltes més victòries que derrotes. Ho sap de primera mà perquè, quan el van operar del maluc, el metge el va sentenciar dient-li que no podria jugar més a tennis. Ell li va respondre: «Bé, ja veurem» i, durant els dos mesos que va estar ingressat a l'hospital, seguia el pla del fisioterapeuta i, a més, ho completava amb hores extra d'exercicis tan durs que mereixerien com a banda sonora la mítica cançó *Eye of the Tiger*. El doctor va interpretar el retorn d'en Josep a la taula de tennis com un miracle de la ciència, però va ser més aviat un acte de tossuderia amb final feliç.

En Josep competeix alhora en les categories sèniors i veterans, de manera que té partits dues vegades a la setmana i sovint juga amb rivals a qui dobla en edat. Inclús alguns més joves es piquen perquè volen guanyar al campió del món i, quan perden, els fa ràbia. El seu consell és que tinguin paciència, que ja arribaran les victòries i els títols.

De fet, ell mai s'hauria imaginat que arribaria a ser el millor del planeta; ho havia aconseguit tot a Espanya i la seva il·lusió era pujar al podi en el campionat d'Europa de Budapest (2017), on va quedar tercer. Després del parèntesi de la covid, va provar-ho al campionat del món a Rimini el 2022, on va perdre a la final per un ajustat 3-2. L'any següent es va proclamar campió d'Europa a Sandefjord i el 2024 es va alçar amb el trofeu de campió del món a Roma, i amb el plus d'una petita venjança esportiva: a quarts de final, va eliminar al seu botxí de Rimini, l'alemany Siegfried Lemke. L'havia estudiat a consciència i ara espera retrobar-lo als pròxims campionats —europeu a Sèrbia aquest 2025 i mundial a Corea el 2026—, perquè a en Josep li agraden els reptes.

4A EDICIÓ

CONVOCATÒRIA OBERTA

Destinat a la realització d'una obra acadèmica
d'investigació i assaig, sobre
**LA PARTICIPACIÓ DE PERSONES JOVES A
L'ASSOCIACIONISME CULTURAL ATENEISTA.**

Dotació: 6.000€

Termini de recepció de sol·licituds: Fins al 23 de maig de 2025

Més informació: www.ateneus.cat/premi-tribuna-atenea/

Organitza:

Federació d'Ateneus
de Catalunya

Amb el suport:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

FUNDACIÓ
PERE TARRÉS